nescu, le numără pe toate şi vede că lipsesc două ; şi, ca să se încredinţeze că nu făcuse o greşală, le numără încă o dată.

— Ce vă spuneam eu ? zise ea ; iată că tocmai nouăsprezece şi patruzeci şi nouă lipsesc.

— Cum se poate ? strigă toţi afară de bătrîna Bărzoaie care zice uneia din fetele sale :

— Aristiţo, maică, fiindcă tu te scoli mai de dimineaţă, să porunceşti mîine Frusinei ca să nu mai cumpere grăsime multă. Şi zicînd aceasta, aruncă bilele subt masă, căci ea le ascunsese în poală de la începutul jocului.

La zgomotul ce fac bilele aruncate, toţi se scol să le caute.

— Le-am găsit eu, zise domnul care purta lorneta, puind numerile pe masă.

— Uite ce faci dumneata, domnule Mirinescu, dacă nu bagi bine de seamă, observă bătrîna Bărzoaie ; cu numerile acelea putea ieşi un altul. Este adevărat că eu nu am nici pe nouăsprezece, nici pe patruzeci şi nouă, dar oricum asta nu face nimic.

— Madam, să mă pardonezi ; eu nu am făcut nici o greşală.

— Să mă slăbeşti din madamă, domnule ; madame sunt numai în hanul Zamfirescului ; ai înţeles ? strigă bătrîna Bărzoaie, care ţinea la cuconie ca la ochelari şi ca la fetele sale.

— Cucoană Bîlcioaio ; fii bună de trece caniota cu firfiricii, strigă cu bucurie tînăra fată care cîştigase.

— Ba lăsaţi caniota aici, observă bătrîna Bărzoaie. Poftim numai banii.

Ea răstoarnă firfiricii din caniotă în mînă şi-i încredinţează domnului Săpunescu ca să-i treacă tinerei fete.

— Aide, cucoanelor şi domnilor, puneţi alţi firfirici, adăogă ea, întinzînd un coşuleţ. Domnule Mirinescu, este rîndul meu ca să trag ; te rog, trece-mi săculeţul cu cifrele.

— Lipsesc doi firfirici, strigă tînăra fată după ce numărase banii. Mi se pare că am auzit că se adunase treizeci ?

— Negreşit că treizeci ; eu i-am numărat, zise bătrîna Bărzoaie. Cine nu a pus ? întreabă ea.

Toţi spun că au plătit. Cu toate acestea lipsesc doi firfirici.

— Negreşit că domnişoara care a cîştigat, zise bătrîna Bărzoaie, a luat banii fără ca să fi pus la joc.

— Mă iartă, doamnă ; mai întîi am trecut firfiricii mei domnului Săpunescu care i-a pus pentru mine în coşuleţ... Nu este aşa, domnule ? zise ea, adresîndu-se către domnu Săpunescu.

— Da ; o ! cît pentru asta... sunt sigur ; răpunz cu cinstea mea.

— Poate să nu fi băgat de seamă, domnule Săpunescu ?

— Cucoană, sunt totdauna băgător de seamă cînd este o chestie de bani !... răspunse domnu Săpunescu, luînd îndată un aer ofensat.

— Eu am pus înaintea tutulor, zise bătrîna Bărzoaie. Cucoană Virginio, ştie bucătăreasa dumitale să gătească bine ?

— Da, cucoana mea, şi prea bine încă.

— Atunci te rog să-mi dai voie ca să trimiţ pe Frusina mea s-o înveţe cum să potrivească bucatele din grăsime.

— În sfîrşit, tot lipsesc doi firfirici, şi voi să limpezesc greşala asta, zise domnu Săpunescu. Cu atît mai mult că cucoana Bărzoaia m-a învinovăţit că nu sunt băgător de seamă... şi cînd este vorba de bani, o asemenea închipuire mă supără.

— Dar ce Dumnezeu, domnule Săpunescu ! Nu trebuie să te busumflezi şi să te aprinzi ca chibritul... mi-a scăpat vorba asta ca orice alt cuvînt fără ca să-mi treacă prin minte că te vei supăra... uite, frate, m-a apucat o durere grozavă în coasta din dreapta : nu ştiu dacă mai am acasă ceva hapuri de ale lui Morizon.

— Nu e vorba de hapuri ; trebuie ca lipsa să se acopere.

— Ei, dacă e vorba aşa, să ştiţi că domnu Gogman a uitat să puie, căci se gîndeşte la interesele casei cînd se pune la loto.

Domnul care purta lornetă era pe punctul de a încredința că văzuse pe domnu Gogman cînd pusese doi firfirici în coșuleț, dar fiindcă domnu Gogman lipsea și nevoind a mai prelungi discuția, se hotărăște a păstra tăcerea.

Deși nu-i venise rîndul, bătrîna Bărzoaia ia cu asalt săculețul cu bilele.

— Băgare de seamă că încep, strigă ea luînd un aer prezidențial. Douăzeci și unu !... Îl am... Treizeci !... Nu-l am... Patru... Îl am... Treizeci și două !... Îl aveam de două ori pe cartoanele mele de ieri... Nouăzeci !... A împielițatule !... a !... ticălos de nouăzeci !... pe tine te așteptam adineaori !... Acum îmi vii ?... să te duci dracului... de ce nu ai ieșit în cealaltă partidă ?... Vai de mine ! ce mîncărimi am pe nas !... Parcă m-ar înțepa cineva cu ace...

— Să pui o lipitoare, îi zise domnu Săpunescu cu un mare sînge rece și neridicîndu-și ochii după cartoane.

— Nu e trebuință de lipitoare, dar să vezi, domnule... mi-e frică grozav să... am avut...

— Cucoană, așteptăm să scoți bile, zise doamna Bîlcioaia.

— Ai dreptate... numaidecît... văz eu că va trebui negreșit să iau trei hapuri în seara asta... unsprezece... numai să-mi fi rămas vreo cîteva. Douăzeci... nu-l am... curios lucru ! credeam că-l am... Nouăsprezece ! cu asta am făcut un ambo... Douăzeci și patru... nu-l am... șaisprezece... iar nu-l am... Apropo, cucoanelor... ați auzit că Gorăneasca se ține cu un arendaș bătrîn, și că bărbată-său habar nu are ?

— Ce spui, cucoană Bărzoaio ? întreabă cu grabă doamna Bruneasca, care lua o plăcere nespusă la intrigile amoroase.

— Așa, frate, reluă bătrîna Bărzoaie ; și ce bine o ține !... a dat peste dînsa un noroc cît Colțea : s-o vezi împopoțonată, malacovată și gurguțată în caretă ca o pupăză, parcă nu ar ști nimeni cine este și prin ce mijloace și-a făcut caretă. Dar zău, bine face ; dacă bărbată-său nu-i dă ce-i trebuie, eu una o laud.

— Frumoase esemple dai, cucoană, fetelor dumitale carii sunt nevinovate, cum ziceai, și că cea mai mare nu împlinise nici șaptesprezece ani ; observă doamna

Bîlcioaia, care căuta de mult a o atinge despre vîrstă, căci vîrsta era coarda ei simțitoare.

— Ce ?... cum ?... ce fel ?... să vezi... ba nu... adecă... Optzeci și patru !... să-l bată Dumnezeu că nu-l am nici pe ăsta, zise bătrîna Bărzoaia, care era înfundată cu vorba și nu știa ce răspunde.

— Are dreptate doamna Bîlcioaia, cucoană Bărzoaio ; observă domnu Săpunescu. O mumă care are fete multe de măritat nu trebuie să încuviințeze naintea lor că o femeie cu bărbat are și amanți și că bine face.

— O ! bată-vă sănătatea să vă bată !... vreți să mă supărați și mai multe nu. Apoi dacă nu știți, ce să vă fac eu ?... Fetele mele sunt înțelepte : ele mă ascult numai la ce este bine, iar nu și la ce este rău... eu poci prea bine îndruga și verzi, și uscate, și...

— Și fetele dumitale ascultă numai ce e verde, observă domnu cu lorneta.

— Așa, precum zici, domnișorule, răspunse zîmbind bătrîna Bărzoaie, care începuse împreună cu ceilalți a nu se mai putea înțelege.

— Dar ce, cu patru cartoane joci, cucoană Aristițo ? întreabă doamna Bîlcioaia pe una din fetele bătrînei Bărzoaie.

— Ba mă iartă, cucoană, răspunse aceasta ; dacă însemnez încă pe două cartoane, aceasta o fac numai să văz care sunt mai bune.

— Cel puțin fii bună de ne spune dacă joci cu cele de sus sau cu cele de jos ?

— Cu cele mijlocii, cucoană Bîlcioaio.

— Negreșit, pentru că ai mai multe numere însemnate pe dînsele...

— Tot dumneata te găsești cu odorog-troncurile, cucoană Bîlcioaio ?... zise bătrîna Bărzoaia care nu sufe-rea pe nimeni să se atingă de fetele sale.

— Iar s-a început disputele ?... Mi se pare că nu o să mai isprăvim partida asta cu odorog-troncurile, cu hapurile și cu istoriile, zise domnu Săpunescu încet ; și doamna Bîlcioaia îl privi cu amor, ceea ce făcu pe domnu Săpunescu să-și ridice gulerile și mai mult.

— Optzeci și nouă.

— Am ieşit... iar am cîştigat... strigă aceeaşi tînără fată. Poftiţi de revizuiţi pe rîndul lui optzeci şi nouă, adăogă ea, dînd cartonul bătrînei Bîrzoaie carea, după ce se încredinţează că cuinul fetei este bun, îi dă banii oftînd şi zice :

— Nu ştiu ce păcatele de nu mai am noroc la jocul ăsta de la o seamă de vreme !... Şi ce e de mirare că am uitat punga acasă. Ia vedeţi, fetelor,nu aveţi un sfanţ de prisos ?

— Nu avem, mamă, răspunse una din fetele ei pentru toate. N-am luat bani de acasă crezînd că dumneata vei fi luat mai mulţi ca să ne dai şi nouă.

— Cu toate acestea nu putem rămînea astfel, reluă bătrîna ; nădăjduiesc că voi găsi pe cineva complezant aci ca să ne împrumute cu vreo doi-trei sfanţi.

Nici unul nu răspunse la această cerere, căci bătrîna Bărzoaie venea la petrecere totdauna fără bani şi se împrumutase în mai multe rînduri, dar niciodată nu se gîndise ca să plătească.

— Văz că nimeni nu are bunătate să ne împrumute ; dacă este aşa, eu şi cu fetele mele vom juca fără ca să punem parale şi vom rămînea datoare celui ce va cîştiga.

Un ofiţer, care venise de un cuart de oră şi care nu luase parte la jocul lotoului, profită de această încurcătură ca să strice lotoul şi, apropiindu-se de mesele de joc, zise :

— Ia lăsaţi-vă de loto, şi veniţi mai bine să vă fac un burlot de stos.

— Bravo ! domnule Turanov ; strigă cu bucurie bătrîna Bărzoaia ; iată o idee frumoasă !... ne-am şi plictisit cu lotoul ; stosul are haz !... aştepţi să-ţi vezi visul cu ochii, şi ce plăcere cînd o găseşti sonică !

Jocul lotoului se strică ; doamna Nodreanca aduce cărţi noi şi pontorci şi, încredinţîndu-le domnului Turanov, se adresează către invitaţii săi :

— Cucoanelor şi domnilor, pînă a nu vă pune la joc, poftiţi de luaţi dulceaţă. Şi zicînd acestea, ea începe să împartă dulceaţă la toată compania.

— Nu prea e legată dulceaţa dumitale, cucoană Virginio, observă bătrîna Bărzoaie ; dar mie aşa-mi place şi dacă nu-ţi este cu supărare mai dă-mi încă una.

— Cu plăcere, cucoana mea ; zise Nodreanca, dîndu-i încă o farfuriuță cu dulceață.

— Acum la stos, strigă domnu Turanov amestecînd cărțile.

— Ori ne storci, ori te stoarcem, zise bătrîna Bărzoaia, luînd pontorci și ocupînd cu fetele ei locurile principale ale mesei.

Domnu Turanov știa bine că Bărzoaiele nu aveau lescaie în buzunar, dar nu zice nimic, căci, precum se vorbea în lume, el era strîns legat în amiciție cu domnișoara Aristița Bărzoaia, și despre care împrejurare, iarăși se vorbea că muma sa avea deplină cunoștință.

— Cine taie ? reluă domnu Turanov, după ce amestecă cărțile și după ce scoase din buzunar cîteva lire și sfanți.

— Eu, răspunde domnișoara Aristița Bărzoaia, tăind cu o carte.

— Un sfanț ochiu, parole și el mazo, este cartea mea, zise bătrîna Bărzoaia fără a scoate o para pe masă.

— Prea o iei repede, cucoana mea, observă domnu Turanov.

— Ți-am spus că ori ne storci, ori te stoarcem, strigă bătrîna Bărzoaia.

— Prevăz că o să se consume mult tibișir, zice doamna Bîlcioaia.

— Sunteți toți gata ? reluă domnu Turanov.

— Suntem, răspunseră pontatorii : poți întoarce cărțile.

În acest moment se aude huruitura unei trăsuri care se oprește la scară. Doamna Nodreanca, care se pusese la joc, îl părăsește îndată și se duce să vază cine este. Ea se întoarce în urmă cu un strein, tînăr, bine făcut și foarte elegant.

— Domnu Negreanu !... strigă bătrîna Bărzoaie privind într-un mod semnificativ pe doamna Nodreanca.

— Eu însumi, zise domnu Negreanu, salutînd în dreapta și în stînga pe toată compania. Dar ce, v-ați apucat de stos și pe mine nu m-ați așteptat ?

— Dacă vii așa tîrziu ! observă doamna Nodreanca. Se vede că ați mai fost și la altă adunare ?

— Nu, doamna mea, zise domnu Negreanu. Nu numai că nu am fost la altă adunare, ba încă nici nu m-am

gîndit la aceasta. Oarecari împrejurări m-au reținut acasă pînă în momentul acesta. Îndată ce am isprăvit, m-am grăbit să viu în plăcuta dumneavoastră companie.

„Ce bine vorbește domnu Negreanu!... și ce briliante frumoase are la piept și în degete!... cugetă bătrîna Bărzoaia oftînd. Minunat ar fi de un ginere pentru Zinca mea! Ș-apoi ce familie veche, strălucită, care se trage din a lui Negru-Vodă!"

— Cine face bancul? întreabă domnu Negreanu.

— Eu îl fac, răspunse domnu Turanov, care, îndată ce văzu pe acest domn, băgă lirele în buzunar.

— În cealaltă seară mi-ai luat cincisprezece lire. Ia să vedem dacă tot așa nenoroc oi să am și în seara asta?

Și zicînd aceasta, domnu Negreanu se apropie de masa de stos.

— Tot bancul, adăogă el, puind o carte pe carea o găsise înaintea lui din întîmplare.

— Am presimțire că astăzi îi să mă prădești, zise domnu Turanov amestecînd cărțile. Atîta numai că din norocire nu am asupră-mi decît banii ce sunt dinaintea mea.

— Buni sunt și ei, numai să-i ciștig. Mi-e frică însă să nu mă mai încurci și astă dată, reluă domnu Negreanu tăind cărțile.

În rîndul acesta nimeni nu se gîndește a pune vreo carte. Toți sunt în nerăbdare ca să vază dacă se sparge bancul sau se îndoiește. Domnu Turanov începe să tragă cărțile.

— Ce carte ai? întrebă el pe domnu Negreanu.

— Figură, răspunse acesta după ce se uită la colțul cărței.

— Cînd aș putea bate un rigă, aș fi prea mulțumit să pierz pe valet și pe damă, zise domnu Turanov.

— Mi se pare că te înșeli, domnule Turanov, observă doamna Nodreanca, care se afla lîngă domnu Negreanu.

— Nu crez, cucoană Virginio, răspunse ofițerului trăgînd cărțile. Și dovadă că după cum îmi ies voi avea noroc și în seara asta... iată că riga pierde. Am cîștigat.

— Nu te pripi, domnule ofițer, zise domnu Negreanu. În adevăr, joc mai totdauna cu riga, dar astă-seară mi-a venit în idee să schimb cartea și să joc la noroc.

— Ce spui ?... nu este riga ? întreabă domnu Turanov trăgînd înainte. Atunci să știți că am pierdut ; ba nu, am cîștigat ! adăogă el cînd văzu valetul.

— Nici valetul nu este, zise domnu Negreanu, dînd cartea pe față care era o damă de pică.

— Nici valetul !... Atunci s-a sfîrșit ; ia-ți banii, domnule Negrene : este foarte rar ca să cîștige un bancher trei figuri într-o talie.

— Aci ! strigă domnu Negreanu cînd văzu că cîștigă cartea ce pusese. Și ceea ce-mi place mai mult este că dama cîștigată este tot cea de pică.

— Așa frate, e de mirare ; parcă a fost un ce făcut.

— Eu m-aș fi prins pe toate bonetele cîte le am acasă că domnu Negreanu trebuia să cîștige pe dama de pică, observă bătrîna Bărzoaie, privind cu ironie pe doamna Nodreanca, care se face că nu bagă de seamă.

— Ce să-ți fac ? zise domnu Turanov scoțînd lirele ce-i mai rămăsese în buzunar ; știam bine că mă vei pune în capange.

— Vezi, așa te învață. Ce-mi spuneai că nu mai ai parale ?... Măcar să am eu noroc să cîștig tot ce ai asupră-ți.

— Ba te încredințez pe cinste că nu mai am decît aceste lire, zise ofițerul aruncînd cinci lire pe masă și începînd să amestece cărțile. Tot pe damă pui astă dată ? întrebă el așezînd cărțile dinaintea Negreanului ca să le taie.

— Negreșit, răspunse acesta. Aș fi un nerod mare cînd aș fugi de dînsa.

— Cît pui miza ?

— Ce miză vrei să pui decît iarăși tot bancul ?

— Prea e mult.

— Ce, te-ai speriat ?

— Ba nu, dar poate să pierzi și-ți va părea rău.

— Trage, că nu-mi pare rău nicidecum dacă voi cîștiga.

Domnu Turanov întoarce cărțile, și a doua carte este tot dama de pică. El rămîne uimit și cărțile îi cad din mînă.

— Să-ți spui drept că cu dama de pică ai face minuni în seara asta.

Şi zicînd aceasta, domnu Turanov caută pîn buzunare, pe cînd domnu Negreanu trăgea lirele cîştigate.

— Vezi dumneata, observă acesta din urmă, îmi spunea că nu mai are bani şi umblă să scoaţă alţii !

— Aceştia nu vrea să zică bani, domnule Negrene, zise ofiţerul, scoţînd dintr-un buzunar vreo cinci jumătăţi de sfanţi, nişte firfirici şi creiţari. Dar ca să mai englendisim, mai pune o carte şi pe ăştia.

— Trage un valet pentru toţi banii, zise Negreanu luînd dulceaţă.

Domnu Turanov trage cărţile, şi valetul iese la a patra carte.

— Iar ai cîştigat, domnule Negrene, zise doamna Bîlcioaia cu mirare.

— Ce spui ! Păcat că am aşa mare noroc şi numai sunt bani. Şi domnu Negreanu ia tot mărunţişul ce se afla pe masă şi-l dă servitorului.

— Acum să vă tai şi eu un bănculeţ, cucoanelor şi domnilor, adăogă el, aşezîndu-se în locul domnului Turanov şi răsturnînd pe masă o pungă cu mai multe lire, galbeni, şi diferite monete de argint.

— Ce de aur ! zise bătrîna Bărzoaie cu admiraţie. Şi ce om galant !...

Doamna Bîlcioaia era amorezată grozav de domnu Negreanu fără ca acesta să ştie. În toate serile ea pierdea cîte cinci şi şase galbeni cînd el tăia stos, sperînd că printr-aceasta îi va atrage simpatia, dar ea era aşa de urîtă încît Negreanu abia dacă îşi arunca ochii asupră-i.

Doamna Bruneasca găsea asemenea o mulţumire nespusă de a se afla în compania acestui domn la modă, care o considera ca şi pe doamna Bîlcioaia. Cu toate acestea, doamna Bruneasca avea parale şi, oricînd îi venea capriciul de a cumpăra marfă de aceea care are mare căutare astăzi, nu avea decît să se uite în dreapta şi în stînga şi să hotărască unde să-şi deschiză punga. Astăzi este aşa de anevoie de a roade cineva cîte un oscior ! Banii sunt ochii dracului, şi asupra sărmanului domnu Mirinescu făceau un efect volcanic.

O singură persoană lipsea din această societate şi pe carea domnu Negreanu o căutase îndată ce intrase în casă. Aceasta era doamna Gogman, o veche cunoştinţă a

acestui domn, cu care avusese o amiciție particulară, dar el nu se gîndi a întreba de dînsa căci ar fi fost o indiscreție care ar fi nemulțumit cu osebire pe stăpîna casei. El ia cărțile și începe a le amesteca pe cînd toți pontatorii înconjurau masa de stos.

Bătrîna Bărzoaie și cu fetele ei, carii, precum am văzut, nu aveau nici un sfanț asupră-le, nu știau ce să facă. Întîmplîndu-se să piarză și să nu aibă cu ce să plătească, ar fi fost o rușine mare în fața unui om ca domnu Negreanu. Cu toate acestea, fiindcă ea era obicinuită să ia totul în gît, se gîndi mai întîi că dînsa sau fetele ei trebuie să cîștige și că prin urmare o să scape de rușine. În această intenție ea comunică acest proiect odoarelor sale și începu a juca fără însă a pune bani pe carte, ci însemnînd miza cu tibișir.

Jocul începe. Domnu Negreanu arată multă nepăsare cînd pierde, indiferență mare cînd cîștigă. Doamna Nodreanca se pune asemenea la joc și resimte o plăcere nespusă cînd vede pe domnu Negreanu că cîștigă. Domnu cu lorneta fugise din adunare, căci nu numai că nu avea bani, dar nu-i mai rămăsese nici ce să ipotecheze pe la uzurari. Din norocire pentru bătrîna Bărzoaie și pentru fetele sale, ele cîștigă mult, și pe la douăsprezece ore toată societatea își ia noapte bună de la stăpîna casei.

Un singur om rămîne, în urma tuturor, în casa Nodreanului, și care nu era nicidecum dispus ca să plece.

CAPITUL III

DOMNU NEGREANU

Din cele ce văzurăm, domnu Negreanu părea a fi un om prea cumsecade, prea bogat și cu maniere prin carii se deosebea oarecum de celealte persoane ce frecuentau casa Nodreanului. Cu toate acestea ne înșelăm foarte mult asupra acestui domn, care era cu totul altceva decît ceea ce părea a fi în lume. Vom face dar o mai întinsă cunoștință cu acest domn de care ne vom împiedeca prea

adesea, luîndu-i în revistă naşterea, creşterea, vieţuirea lui, precum vom vedea mai la vale.

El îşi priimise naşterea de la nişte părinţi ţigani, carii fuseseră mai întîi gazdă de hoţi şi locuise într-o pădure, în cualitate de cîrciumari, şi în urmă, temîndu-se a nu fi descoperiţi de guvern, se strămutase ca clăcaşi în satul Ciochina din judeţul Ialomiţa, unde, pe lîngă cultivarea pămîntului, lucrau ciure şi linguri de lemn. Această familie ţigănească era cunoscută subt numirea de Bolboacă, şi fiul lor, care atunci nu avea decît zece ani, îi ziceau Neagu. Părinţii acestuia aveau mare feblețä de dînsul, căci era prea deştept şi avea nişte obiceiuri necorăspunzătoare cu sistemul vieţuirei lor ordinare. Singura ocupaţie a lui Neagu, deşi într-o vîrstă aşa de crudă, era de a se afla în adunările logofătului şi deputaţilor satului şi de a asculta cu mare băgare de seamă întreţinerile acestora asupra diferitelor chestii publice pe care le citeau în buletinele oficiale şi în ordinele prefecturei. Neagu găsea o vie mulţumire cînd cădea conversaţia asupra luxului, averilor, trăsurilor şi petrecerilor oamenilor din capitală pe care le credea ca nişte poveşti sau basne. El nu lipsea de a întreba totdauna pe logofătul şi pe deputaţii satului dacă în adevăr se află un tîrg aşa de mare şi aşa de frumos ca Bucureşti şi ce trebuie să facă cineva ca să poată trăi într-înşii. La acestea i se răspundea că mai-nainte de toate trebuie să cunoască cineva carte multă şi să aibă noroc şi minte, fără care nu poate trăi în Bucureşti.

Astfel dar, Neagu, de cîte ori se înturna acasă la părinţii lui, nu lipsea de a-i întreţine neîncetat de politică, de carte, de bani, de Bucureşti şi de diferitele noutăţi ce auzea de la logofăt şi de la deputaţi. Părinţii lui erau uimiţi cînd îl auzeau vorbind, şi cîteodată nu-l înţelegeau nicidecum, ceea ce îi făcea să crează că copilul lor se va face om mare, căci dacă de mic avea asemenea apucături, dar trecînd într-o vîrstă înaintată, ce va trebui să fie ? De aceea ei nu-şi închipuiră că era de trebuinţă ca să-l înveţe meşteşugul ce cunoşteau, ci-l trimise d-a-dreptul la şcoală. Neagu învăţa mai bine decît toţi ceialţi copii şi după doi ani ştia să scrie şi să citească bine.

El nu mai găsea de cuviință să consulte pe logofăt și pe deputați căci avea mai bune cunoștințe decît dînșii. Toate buletinele, ordine ale autorităților către sfatul sătesc și toate cărțile ce se găseau în acel sat erau citite și recitite de dînsul. O singură dorință rămăsese lui Neagu, care era de a face un voiaj în București și de a se convinge din vedere proprie despre cele ce se petrec în această capitală. Ocazia nu-i lipsi, căci un țăran care era apăsat de arendaș și căruia nu i se făcuse dreptate nici de subprefectură, nici de prefectură, se hotărî a pleca în București să reclame. Și ca să se despăgubească de cheltuiala drumului, încărcă un car cu lemne din a căror vînzare să se poată susținea în zilele ce va trebui să lipsească din sat. Neagu îi făcu petiția, și, spre recunoștință, îl rugă să-l însoțească, încredințîndu-l că nu va face nici o cheltuială cu dînsul. Țăranul consimți la aceasta și fixă plecarea lor pentru a doua zi în revărsatul zorilor. Neagu era în delirul bucuriei, și în acea zi nu lipsi de a comunica această nuvelă la tot satul. Un țăran bătrîn îi observă că ce să caute el în București dacă nu are parale.

— Ce-mi trebuie parale? îi zise el. Dacă am ochi buni și picere țepene, nu-mi este destul ca să umblu pîn toate părțile și să văz toate frumusețile?

— Ascultă, fătul meu, reluă bătrînul; frumusețile Bucureștilor se văd numai cu parale și cu parale multe încă; ș-apoi îi să dai peste feluri de mîncări care de care mai bune și mai gustoase, ce nici s-au văzut, nici s-au pomenit în satul nostru, și tu îi să faci zîmbre dacă nu vei avea cu ce să cumperi.

— Ai dreptate, moș Stane, că așa trebuie să fie.

După această scurtă întreținere, ce avu cu bătrînul țăran, Neagu pleacă îngrijat și se gîndește mult la ceea ce va trebui să facă ca să dobîndească parale, căci părinții lui erau oameni scăpătați și abia dacă-și puteau susține esistența cu puținul ce cîștigau din ciure și din linguri de lemn. Înturnîndu-se acasă, Neagu supărat nu adresă nici un cuvînt părinților săi și aceștia nu îndrăzni să-l întrebe, căci în simplitatea lor aveau oarecare respect pentru dînsul. El nu voi nici să mănînce, nici să bea, ci, trîntindu-se în patul său, se întoarce cu fața spre

zid declarînd că dorește să nu-l supere nimeni nici cu vorba, nici cu zgomotul. Părinții, ca să-i facă pe voie și să nu-l supere, după ce cinară, găsiră de cuviință a pleca pentru vreo două ore la vecini. Astfel Neagu rămase liber a se gîndi la mijloacele ce va trebui să întrebuințeze ca să-și procure bani. Și fiindcă părinții lui nu se aflau în casă, începe să scormonească pîn toate părțile, dar nu găsește nimic; deschizînd un tron, în care se aflau hainele și rufele lor, zărește un ștergar înnodat la un colț. El îl ia îndată, desface nodul și găsește patru sfanți și vreo cincizeci creițari. Mai întîi voi să-i ia pe toți, dar știind că familia lui nu va avea ce să mănînce a doua zi, oprește doi sfanți și douăzeci și cinci creițari și pe ceilalți îi leagă în ștergar pe care-l vîră în tron la locul de unde-l luase.

„Ce să-mi ajungă acești doi sfanți și douăzeci și cinci gologani, cugetă el. Ca să trăiesc bine în București și să rămîi acolo, căci acum sunt hotărît a nu mă mai întoarce în sat, îmi trebuie bani. Ce voi face ca să am bani, căci bani mulți îmi trebuie și fără bani nu poci pleca. Trebuie să-i am negreșit și-i voi avea. Mi-a intrat în cap să jefuiesc pe arendaș, și mai multe nu. De ce dracu o fi strîngînd bani omul acela? Negreșit ca să-i cheltuiască în București, iar nu aici. Nu-mi aduc aminte în care carte am citit, dar știu că zicea într-însa că dacă jefuiește cineva pe un om bogat și nemilostiv nu are nici un păcat. Zău că-mi vine să fac un carambol arendașului, adăogă el rîzînd și ridicîndu-se din pat. Astăzi a plecat la Călărași și desigur că se va întoarce mîine! Ce bine s-a brodit ca să plec și eu mîine. Așadar, în noaptea aceasta voi avea de lucru, numai de nu s-ar deștepta tata și mama și mai cu seamă slujnica arendașului și isprăvnicelul."

După o mică gîndire, el ia un ciocan și un piron gros de fier din traista cu unelte a tată-său, le bagă în sîn, se lungește pe pat și se face că doarme. După trecere de o oră și jumătate, părinții lui se întorc, intru în casă pe vîrful degetelor și se culcă în cea mai mare liniște ca să nu-l deștepte. Ei nu întîrzie de a adormi și pe la miezul nopței, cînd totul era în tăcere în sală, mizerabilul țigan se scoală, trage zăvoru, deschide și închide ușa casei lor,

așa de încet, încît nici el nu a auzit cea mai mică scîrțîitură. Cînd se vede afară, se uită pîn toate părțile, ca să se încredințeze că totul este liniștit și că nu poate fi descoperit de nimeni.

Casa arendașului era foarte în apropiere de a lor ; el își îndreptează pașii spre dînsa, sare un gard, care servea de împrejmuire acelei case, și cînd voi să treacă pe prispă, i se păru că aude un zgomot. Spaima îi fu mare, dar întorcîndu-se, zărește un cîine mic care începe să-l latre. Groaza îl cuprinse și mai mult în temerea că va fi descoperit, și ca să evite lanțurile pușcăriei, carii îl așteptau, scoate ciocanul din sîn și lovește pe cîine cu atîta putere, că sărmanul animal cade mort și se lungește pe pămînt fără a putea scoate cea mai mică tînguire.

Emoția îi fusese mare, mai cu seamă că pentru întîia oară se încerca a comite o nelegiuire. Întîmplarea cîinelui îl zăpăcise destul ; în fine, se dezmeticește și începe a se învîrti împrejurul casei arendașului care-i era foarte cunoscută și în care intrase în mai multe rînduri. După ce băgă de seamă că slugile dormeau și că camera în carea locuia arendașul era deșartă, ia o scară ce se afla în curte, o proptește de zidul din dos al casei, ca să nu fie observat, se urcă pe casă și se încearcă a se lăsa pe coș ; dar aceasta îi fu cu neputință căci coșul era prea strîmt și abia dacă-i intrau picerile. Văzînd că această încercare nu-i reușaște, se dă jos și se învîrtește pe lîngă o fereastă căutînd metodul de a o sparge și de a intra în cameră fără a face zgomot. Îi veni ideea de a se servi cu uneltele pe carii le luase de acasă și cu carii omorîse pe sărmanul cîine. El bagă pironul pîntre cerceveaua unui ochi de fereastă și îl îndeasă cu atîta putere că sfăramă încuietoarea și ochiul de fereastă se deschide fără rezistență. După ce mai întîi se uită în dreapta și în stînga și nu vede pe nimeni, intră pe acel ochi de fereastă, îl închide după dînsul și se găsește într-un întunerec complet ; cînd se văzu în camera arendașului, frica și bucuria ce resimțea deodată îl făcu să tremure. El începe a umbla încet și ajungînd lîngă o ladă mare de lemn, pipăie capacul, vrea să-l ridice, dar nu izbutește căci lada era închisă și cu cheie și cu lacăt.

Demonul îi inspiră îndată mijlocul de a o deschide tot prin ajutorul pironului, şi făcu astfel că după cîteva minute banii arendaşului erau în posesia lui. În ladă se afla o pungă mare cu sfanţi şi o mică besactea cu diferite monete de aur. El ia punga cu o aviditate satanică, sfărâmă broasca de la besactea şi scoate dintr-însa tot aurul pe care-l leagă într-un ştergar şi-l vîră în sîn. După aceasta mai caută pîn ladă şi găseşte încă o hîrtie în carea erau înfăşuraţi firfirici şi jumătăţi de sfanţi ; o fură şi pe aceasta şi o bagă tot în sîn. În urmă, ia punga, deschide ochiul de fereastă, iese, şi nu se opreşte decît într-un coşar din curtea casei lor. Acolo el desface punga, şi văzînd deodată atîta bogăţie, crede că este un vis. Ca să plece la Bucureşti cu toţi banii, putea fi descoperit de ţăranul cu care mergea ; găsi dar de cuviinţă a îngropa punga cu sfanţi şi a duce cu sine aurul şi mărunţişul ce avea în sîn. În această intenţie, el iese afară din sat şi îngroapă punga cu sfanţi lîngă un arbore izolat. După ce bătu pămîntul la loc, astfel ca la întîmplare de [va] veni cineva pe acolo, să nu poată cunoaşte, leagă aurul în ştergar cu mare parte din mărunţişul în argint ce avea, lăsînd prea puţin afară de cheltuială pentru drum, se întoarce acasă la dînsul, deschide şi închide uşa cu mai mare băgare de seamă decît făcuse la ieşire-i, se aşază uşor pe patul său şi resimte o mulţumire ce nu se poate descrie cînd văzu că părinţii lui dormeau încă de un somn profund şi că nu fusese observat de nimeni.

El nu putu dormi toată noaptea, şi cînd începu a se lumina de ziuă, deşteaptă pe părinţii lui, se îmbracă dinaintea lor, aşază într-o traistă cîte ceva de ale mîncărei, ca să aibă pe drum, îşi ia ziua bună şi porneşte spre casa ţăranului cu care urma să meargă în Bucureşti. Ţăranul era gata, încărcase lemnele şi aştepta pe Neagu. După sosirea acestuia, ei plecară îndată, ieşiră din sat şi în trei zile ajunse în Bucureşti. Neagu se desparte de ţăran după patru zile de la intrarea lor în capitală el se asociase cu feluri de vagabonţi, şi fiindcă avea ş: bani, învăţase şi aflase în puţine zile mai mult decît trebuia pentru a şti ce să facă şi cum să trăiască. Ţăranul, săvîrşindu-şi trebuinţa, îl caută neîncetat, dar negăsin-

du-l, şi pricepînd că s-a ascuns de dînsul, se hotărăşte să plece căci interesele familiei îl rechemau la sat.

Cînd Neagu se văzu liber într-un oraş, unde nu putea fi cunoscut de nimeni, se duce la un magazin de haine şi roagă pe negutător să-l îmbrace cum va şti mai bine. Negutătorul, care nu se gîndea decît la interesul său, începe a-l îmbrăca de la cămaşă şi pînă la cizmă. După aceea, Neagu îi plăteşte suma ce-i ceruse fără să [se] tocmească, ba încă îi dăruieşte trenţele lui de ţară ca să le dea la vreun cerşător. Pînă a nu pleca din magazinul de haine, el întreabă pe negutător dacă sunt odăi de dat cu chirie. Negutătorul îi vorbeşte despre mai multe hanuri şi Neagu pleacă să se aşeze la cel care cădea mai în apropiere de acolo.

Pentru a nu obosi pe lector, vor afla în puţine cuvinte că acest Neagu Bolboacă, care îşi schimbase numele familiei cu acela de George Negreanu, se perfecţionase în modul vieţuirei din Bucureşti numai în trei ani de la intrarea-i în acest oraş. Şi fiindcă el avea bani şi noroc mare, prin ajutorul cărora cîştiga mult în jocul stosului şi al biliardului, se împrietenise şi cu oameni mai cumsecade, pe carii, ca să-i conserve, le plătea totdauna dejunuri, prînzuri şi altele.

Cu toate acestea, fiindcă orice lucru început trebuie să-şi aibă şi sfîrşitul, se întîmplă ca Neagu Bolboacă sau mai bine domnu George Negreanu să sfîrşască banii cu desăvîrşire. El se adresă mai întîi către amicii ce-şi formase ca să-l împrumute, dar nu găsi pe nici unul dispus să-l îndatoreze. Neştiind ce să facă, ca să-şi procure bani, de care nu fusese lipsit trei ani, se gîndi mai întîi a se duce incognito pînă la sat ca să dezgroape punga cu sfanţi de lîngă arborele izolat ; dar renunţă îndată la o asemenea cugetare, presupuind că printr-aceasta va alerga singur la pieirea lui în cazul cînd ar fi descoperit.

„Cu toate acestea trebuie negreşit să dezgrop acei bani, îşi zicea el ; sunt ai mei, buni, drepţi ai mei, şi orice s-ar întîmpla, voi face această călătorie. Dar n-am nici cu ce porni de aci ; hangiul nu mă mai crediteazā căci nu i-am plătit de trei luni o para măcar şi vine neîncetat de mă supără. Îmi trebuie bani şi numaidecît... Ce să fac ?..."

Şi zicîndu-şi acestea, începu să se gîndească la mijlocul ce va întrebuința ca să-şi satisfacă dorința ; dar toate cugetările sale se raportau la o nouă hoţie şi cînd un om se espune a săvîrşi crime, ocazii nu-i lipsesc. Din întîmplare hangiul era neînsurat şi seara, după ce închidea camera ce ocupa, se ducea la cafenea unde petrecea regulat pînă la 12 ore din noapte. Neagu observase aceasta, şi fără a amîna nelegiuirea ce proiectase ca să jefuiască pe hangiu, o fixă chiar pentru noaptea aceea. El avea mai multe chei de la mobilele sale ; le ia pe toate, şi pe la 11 ore, cînd totul era în tăcere, se duce drept spre camera hangiului. Ajungînd, se încredință mai întîi că nu este observat de nimeni, şi după aceasta încearcă mai multe chei din carii nu se potriveşte nici una ; încercînd pe cea din urmă, se întîmplă ca să se înţepenească în broasca uşei. În acest moment, hangiul şi un servitor pun mîna pe dînsul. El se sperie şi nu găseşte un cuvînt ca să se disculpe ; cere iertare hangiului, dar acesta nu-l ascultă, îl leagă şi împreună cu servitorul îl duc la poliţie unde se arestează. Neagu îşi tăgăduieşte crima dinaintea prefectului, dar cînd hangiul arătă că dovedesc cheile lui din carii una este înţepenită în broasca uşei, el pleacă capul şi nu mai zice nimic. A doua zi, fu trimis la procuror şi, în interogatoriul ce i se ia, a trebuit să arate unde este născut, cum a furat banii arendaşului, cum i-a cheltuit în Bucureşti şi cum demonul îl ispitise ca să săvîrşască şi această din urmă crimă. După înfăţişarea la cea din urmă instanţă judiciară, el fu osîndit la munca Giurgiului pe termen de un an şi jumătate. În intervalul acesta, părinţii lui şi arendaşul jefuit fură încunoştiinţaţi. Cei dintîi veniră să vază şi să se bucure de minunatul lor fiu, iar arendaşul, care nu cunoştea încă pe fur, şi care credea că odată îl va dovedi şi că se va despăgubi, îşi pierdu toată speranţa cînd auzi că Neagu Bolboacă îl jefuise şi că-i cheltuise toţi bănişorii în Bucureşti. El socoti de prisos să mai reclame fără efect şi să-şi piarză timpul şi punga în străgăniri şi cheltuieli vane.

Neagu avu timpul să se gîndească în temniţă că avusese nişte apucături urîte şi să se pocăiască. Dar singura

lui gîndire era țintuită la acea pungă cu sfanți în care prevedea fericirea sa viitoare.

„După ce voi ieși din temniță, își zicea el, voi avea răbdarea ca să stau în sat cu părinții mei cel puțin doi sau trei ani; iar după trecerea acestui timp, voi pretexta că nu mai poci trăi în acel sat și că plec în București să m-apuc de vreun meșteșug. Nimeni nu va fi în drept să se opuie și să mă reție; și arendașul nu mai are la cine să reclame căci eu singur mi-am mărturisit fapta. Iar bine că mi-a ieșit greutatea de la inimă că voi fi descoperit curînd sau mai tîrziu de arendaș..."

După ce se împlini termenul osîndei, Neagu pleacă la sat unde rămase și avu răbdare să stea trei ani. Din norocire pentru dînsul, arendașul nu mai ținea moșia, Ciochina și, prin urmare, nu avu a se teme de nimic. Cînd era gata de plecare, el comunică cu cîteva zile înainte la tot satul ce avea de gînd să facă, își luă ziua bună de la toți și într-o noapte, după ce dezgroapă punga cu sfanți, pe care o găsește la locul unde o pusese, în loc de a pleca la București, găsi de cuviință a se duce în Craiova, unde să stea mai mulți ani pînă îl vor uita cu desăvîrșire cunoscuții lui din București și foarte tîrziu să revie a se restatornici în capitală.

În Craiova, el reîncepu acelaș mod de viețuire cu cărțile, cu biliardul și cu alte jocuri la noroc. De astă dată însă, el fu înțelept, prevăzător, căci, dacă era favorizat de noroc, cîștiga mult, iar cînd nu era, pierdea puțin; nu mai plătea prînzuri și dejunuri pe la amicii ce făcuse și, prin urmare, după trecere de mai mulți ani, în loc de a împuțina capitalul dobîndit fără muncă din punga furată, în care găsise patru mii de sfanți, îl întreise cu toate cheltuielile ce făcuse. Cînd avu în posesia sa un capital de o mie galbeni, se hotărăște, în fine, să revie în București, unde toți îl uitase și unde își propunea a ține aceeași linie de conduită ca în Craiova. După sosire-i în capitală, se instală la un otel, iarăși subt numele de George Negreanu și începu să caute în adunări publice pe toți amicii lui din trecut. Bucuria îi fu mare cînd băgă de seamă că nimeni nu-și mai aducea aminte de dînsul. Dorința lui era ca să se însoare în București și să intre într-o familie bună, crezînd că cu banii ce strînsese și

cu o fizionomie frumoasă şi înşelătoare ce avea, va putea ajunge la scop. El fu introdus în mai multe societăţi, de un amic intim, cu titlul de proprietar în judeţul Mehedinţi, că se trage din familia principelui Negru Basarab şi că cea mai mare parte a vieţii sale o petrecuse pîn străinătate. Cu asemenea titluri, el fu bine priimit pîn toate casele, precum îl văzurăm şi în casa Nodreanului, unde era privit ca un personagiu deosebit şi admirat în parte de bătrîna Bărzoaie. La intrare-i în casa Nodreanului, simţise o plăcere nespusă de a fi în conversaţie cu doamna Virginia, consoarta sa, şi aceasta se crezu mult mai presus de ceea ce era cînd fu prevenită de complezenţile unui personagiu ca domnu Negreanu. În una din zile, domnu Negreanu declară Virginiei amorul ce resimţea pentru dînsa şi Virginia, care aştepta cu nerăbdare o asemenea declaraţie, se sili a răspunde cu grabă că focul, în care ardea domnu Negreanu pentru dînsa, nu mai puţin o consuma şi pe dumneiei. Acesta a fost începutul legămîntului lor, şi astfel Virginia, deşi femeie de spirit, de familie onorabilă şi bine crescută, căzuse de mai mult timp subt influinţa acestui ţigan precum vedem adesea virtutea femeiască făcînd naufragiu şi devenind treanţa unor oameni comparativi domnului Negreanu.

Acest domn era de mai multe luni în relaţii intime cu Virginia fără ca bărbatul ei să ştie sau să aibă cea mai mică bănuială de ceea ce se petrecea în lipsa lui la moşie. Domnu Negreanu ajunsese foarte departe cu amorul său ; ştiind că Virginia poseda o zestre mare şi că ea nu avea încă un copil care să o lege de bărbat, se nutrea de speranţa că o va face să se despartă de domnu Nodreanu şi că o va lua de soţie. Acest proiect îl şi comunicase amantei sale, care, mai întîi, rămăsese confuză şi nu ştia ce să răspunză, dar fiindcă ea avea o febleţă oarbă pentru amantul ei, se hotărîse, în fine, a face acest pas şi a sfărăma toate nodurile conjugale. O asemenea faptă nu se putea săvîrşi formal. După multe consultaţii, ei hotărîse să fugă în Braşov, unde să stea cel puţin un an, timp ce credeau de ajuns ca să potolească furia bărbatului şi să trateze divorsul în lipsa lor printr-un avocat dibaci

şi bine plătit. Fuga se proiectase chiar în noaptea cînd se făcuse adunarea la care asistarăm şi unde a sosit timpul ca să revenim.

După plecarea persoanelor ce venise la petrecerea Virginiei, nimeni nu rămăsese în casă, precum știm, decît domnu Negreanu. Virginia ieșise după invitați ca să-i petreacă și să-și ia noapte bună de la dînșii, și la înturnarea ei în casă, găseşte pe domnu Negreanu care o aştepta la uşă ; ea se aruncă în brațele lui zicîndu-i :

— De ce ai venit aşa tîrziu, Iorgule ?

— A trebuit să întîrziez, scumpă Virginie, pînă am făcut toate pregătirile pentru fuga noastră ! răspunse domnu Negreanu sărutînd-o.

— O ! te crez ; eram sigură de aceasta. Bine că plecară mai devreme ; îmi era frică că se va sparge adunarea tîrziu. Cîte ore sunt ?

— Unsprezece şi jumătate, răspunde domnu Negreanu după ce consultă ceasornicul său. Birja va fi la scara otelului unde şez, la o oră şi jumătate ; bagajele mele sunt gata şi eu asemenea ; te-ai pregătit şi dumneata, Virginio ?

— Dumnezeul meu ! încă nu... n-am avut timp... credeam că te vei fi lăsat de această idee.

— Să mă las de această idee ?... Dar este cu putință !

— Pentru ce să fugim, Iorgule ?... Nu suntem destul de fericiți şi în Bucureşti, pe cît timp ne iubim şi avem ocazie a ne vedea adesea fără a fi spionați sau bănuiți ?

— Este prea adevărat ; dar nu sunt mulțumit cu desăvîrşire. Ascultă, Virginio : te iubesc atît de mult că mă simt în neputință de a mai trăi fără dumneata. Ca să nu te poci privi în lume precum te privesc acum, este un supliciu pentru mine. Trebuie să ascunz la toți simțimintele mele, să vorbesc măsurat cu dumneata și să mă tem neîncetat ca curînd sau mai tîrziu voi fi descoperit. Vezi, acestea mă neastîmpără, mă sugrumă, şi crede-mă, dacă nu vom fugi, vom întîmpina multe piedici ; amorul nostru se va afla fără îndoială şi lumea, care este cunoscătoare şi căreia îi place să bîrfească şi să împrăştie scandalul, va încunoştiința pe bărbatul dumitale şi mi se pare că el nu va sta liniştit şi nepăsător cînd va şti asemenea lucruri.

— Ai dreptate, zise Virginia pe gînduri.

— Atunci grăbeşte, reluă domnu Negreanu. Timpul ne este preţios.

Virginia cheamă pe o servitoare care-i era fidelă şi cu carea se înţelesese, şi-i ordonă să-i aducă un geamantan şi un sac de voiaj. Servitoarea iese şi după cîteva minute se întoarce cu obiectele cerute. Atunci Virginia, împreună cu servitoarea încep a aşeza în geamantan rufe, haine, boccele şi diferite lucruri femeieşti ; în urmă strică un scrin al bărbatului său din care ia bani, bijuterii şi altele, pe care le pune în fundul sacului de voiaj. Domnu Negreanu, care observase totul cu coada ochiului, se prefăcu a nu băga de seamă spargerea scrinului. Virginia se pregătise întru toate şi, fiindcă nu mai avea nimic de făcut, scoate cinci galbeni din buzunar şi-i dăruieşte servitoarei sale, şoptindu-i la ureche cîteva cuvinte ; după aceea, întorcîndu-se către domnu Negreanu, îi zise :

— Sunt gata, Iorgule. Putem pleca.

— Este şi timpul, observă domnu Negreanu, uitîndu-se la ceasornic. Sunt douăsprezece ore şi jumătate. Tocmai bine pînă să ajungem acasă la mine.

El se scoală şi ajută servitoarei ca să transporteze bagajele Virginiei în birja care-i aştepta la scară. Aşezarea bagajelor se săvîrşi cu mare iuţeală, şi cînd totul fu dispus pentru plecare, doamna Nodreanca se înfăşură într-o mantilă, iese cu amantul ei la braţ, se pun în trăsură şi birjarul dete limbă cailor.

— La otelul de unde m-ai luat, zise domnu Negreanu birjarului cînd ieşi afară din curtea casei sărmanului Nodreanu.

După un cuart de oră trăsura se opreşte în curtea Otelului de Europa, mai-nainte Brener, unde locuia domnul Negreanu. O căruţă de birjă, la care erau înhămaţi patru cai, aştepta în curte. În cîteva minute bagajele sunt strămutate în căruţă. Negreanu şi Virginia se aşed în această trăsură, care iese pe poarta otelului şi nu se opreşte decît la bariera Podului Mogoşoaici, unde fu reţinută de un jandarm.

Negreanu sare din căruţă şi intră în casa căpitanului de barieră. Acesta îi cere biletu de drum şi Negreanu,

după ce pune un icosar pe masă, îi răspunde că se duce cu nevasta lui la moșie pentru cîteva zile. Căpitanul de barieră nu se gîndește a-l întreba nici cum îl cheamă, nici care-i este moșia, căci icosarul îi astupase gura ; el se mulțumește numai a-i zice :

— Vă sărut mîna, cucoane ; puteți pleca totdauna fără răvaș, căci vă cunosc eu prea bine.

Fără să asculte mulțumirile căpitanului, Negreanu iese cu grabă, se urcă în căruță și ordonă birjarului să meargă iute, încredințîndu-l că nu numai îi va plăti peste tocmeală, ba încă se va însărcina și cu hrana cailor dacă va fi mulțumit de dînsul.

La aceste promisii ale Negreanului, birjarul învîrtește biciul și dă drumul cailor. Într-o oră și jumătate luase mai mult de o poștă și caii nu răsuflase decît la comuna Săftica, unde se plătise banii podului și unde Virginia ceruse un pahar cu apă ; iar pe la patru ore despre ziuă, căruța se oprește dinaintea hanului din pădurea Țigănești.

— Pentru ce ne-am oprit aici în pădure ? întreabă domnu Negreanu pe birjar.

— Ca să răsufle caii și să-i adăp, îi răspunse acesta ; ș-apoi, toate birjele, după drumul dintre Ploiești și București, aici fac conacul, căci este calea jumătate.

— Ei bine, răsuflă-i și adapă-i, reluă domnu Negreanu ; dar grăbește căci nu avem vreme de pierdut.

Birjarul trage căruța lîngă un puț, unde un țăran bătrîn își adăpa boii.

— Bună seara, chir Radule, zice țăranul birjarului. Dar ce ai pățit să pleci noaptea așa de tîrziu ?

— Ce să facem, moșule ? Noi birjarii nu plecăm pe chefuri, ci cînd ne pică mușterii.

— Dar ce, nu dăhami caii ?

— Nu, moșule, fiindcă mușterii mei nu pot să aștepte.

— C-apoi n-au încotro ; ori nu știi că Ialomița a venit din mal în mal și că a stricat podul ?

— Măre, ce spui moșule ? Așa să fie ?

— Dec, dacă m-am uitat singur cu ochii mei ; să fi văzut, chir Radule, ce mori, ce copaci, ce bușteni, și cîte halea toate veneau pe Ialomița !... că zău că și așa gîrlă împielițată e nevoie mare : aci o vezi că vine cît muntele cu spume la gură, aci se face mititică ca o broască.

Negreanu şi Virginia, carii ascultau această conversaţie, rămîn uimiţi. Birjarul se apropiă de fereasta căruţei :

— Auzirăţi ,cuconaşilor, ce spune bătrînul ăla ?

— Am auzit, zice Negreanu. Ce trebuie să facem ?

— Să conăcim aici la han, şi mîine diz-de-dimineaţă oi să mă repez călare pînă la gîrlă să văz dacă a dat îndărăt.

— Dar hanul trebuie să fie cu feluri de oameni, şi mie nu-mi place să stau cu alţii la un loc, zice Virginia cu neastîmpăr.

— Apoi de, cuconiţă, cam sunt pe la hanuri de toată mîna, şi o noapte nu e lucru mare.

— Mai bine rămii în căruţă.

— Dar de ce aşa, cuconiţă, şi nu mai bine să trecem drumul de-a-curmezişul la monastire ? Ziua se vede de aici.

— Ce monastire ? întreabă domnu Negreanu.

— Monastirea de maici. Ce, nu o ştii, cucoane ?

— Nu te-aş fi întrebat dacă ştiam, zice Negreanu cu nerăbdare.

— Apoi de, mă iartă, reluă birjarul. Cine nu cunoaşte mănăstirea Ţigăneştii ?

— Ce zici dumneata, Virginio ? Ai plăcere să rămînem în noaptea aceasta la monastire ?

— Dar dumneata ce zici, Iorgule ?

— Eu zic că acolo ne vom repauza foarte bine ; şi în tot cazul nu te las în căruţă căci poate să răceşti.

— Bine, Iorgule, dacă crezi că e bine, eu nu mă opui. Voinţa dumitale este şi a mea.

— Cuconaşilor, hotărîţi la un fel, căci caii n-au băut apă şi trebuie să ştiu cum şi ce fel.

— Să mergem la monastire, zice Negreanu după o mică gîndire.

La aceste cuvinte, birjarul începe a scoate găleţi cu apă din puţ şi, după ce adapă caii, le pune căpestrele, cîrmeşte trăsura şi trec la monastire unde găsesc ospitalitate.

Să lăsăm pe Negreanu şi pe Virginia şi să ne întoarcem în Bucureşti, ca să vedem ce se întîmplă în lipsa lor.

CAPITUL IV

CONSECINȚELE ACESTUI FAPT

Nodreanu, bărbatul Virginiei, era în vîrstă de treizeci și cinci de ani ; era bine făcut, avea o talie potrivită și o fizionomie uscățivă, impozantă și amabilă. El se întoarce de la moșie a doua zi după fuga nevestei sale pe la cinci ore după-miazăzi. Servitorii ieșiră nainte-i, deschiseră ușile și mare fu mirarea sărmanului om cînd nu găsește pe Virginia în casă. El se adresă către servitoare :

— Ioano, unde este Virginia ?

— Nu știu, cuconașule, răspunse servitoarea. Aseară a fost adunare și după plecarea musafirilor, cuconița m-a gonit din casă zicîndu-mi că nu mai are trebuință de mine. Astăzi de dimineață cînd am venit să-i aduc dulceață, nu am găsit-o în casă și așternutul era cum îl lăsasem.

— Ce vorbiți ? nu vă înțeleg, strigă Nodreanu înfuriat. Nu știți unde s-a dus ?

— Nici că ne-a pomenit că se duce undeva, zice servitoarea, decît cum vă spusei, cuconașule, că m-a gonit afară din casă și eu, ca o slugă, m-am supus poruncilor cuconiței.

— Dumnezeule, este cu putință !... murmură sărmanul Nodreanu... după aceea, urmă : Singură rămăsese Virginia după ce au plecat musafirii ?

— Eu... sin...gură am lăsat-o, zice servitoarea cu sfială.

— Ce fel singură ?... observă un servitor. Nu știi, Ioano, că te-am întrebat cine rămăsese la cuconița cînd am văzut birja aceea din curte care a plecat pe la miezul nopței ?

Ioana nu știe ce să încurce. Nodreanu se apropie de dînsa cu furie :

— Așa, ticăloaso, tu știi tot și mie nu-mi spui nimic ?... te fac eu îndată să vorbești. George, strigă el întorcîndu-se spre servitor : rupe numaidecît vreo douăzeci nuiele din salcia din grădină și adu-le aici.

George servitorul iese și Nodreanu începe a se preumbla cu neastîmpăr. Privirile lui se opresc pe scrin cînd

vede două cutii deschise. El trage cutiile, se uită într-însele și nu găsește nici bani, nici bijuteriile ce lăsase înăuntru.

— Nelegiuita, nu mai rămîne îndoială că a fugit... dar pentru ce a fugit, Dumnezeul meu !... nu-mi aduc aminte ca să o fi mîhnit în ceva ! O ! Virginio ! de ai ști tu cît sufăr !... cît te-am iubit !... ce mare rușine mi-ai făcut !...

Și sărmanul om începe a plînge ca un copil. Ioana se uită la dînsul și nu știe ce partidă să ia. Ca să scape de bătaie, era cu neputință ; ca să-i mărturisească, îi era frică că apucase să tăgăduiască. Nodreanu se scoală după canapeaua pe carea se trîntise și cu lacrămile în ochi vine repede spre dînsa :

— Ascultă, Ioano, îi zice el ; te iert dacă nu ai voit să-mi spui ce s-a întîmplat în lipsa mea, căci negreșit Virginia ți-a poruncit să-mi ascunzi totul, și tu, ca o slujnică credincioasă, ai ascultat-o ; uite, jur că nu-ți fac nimic dacă-mi mărturisești ce știi și ce ai văzut ; ba încă, te cinstesc bine. Iar dacă și după aceasta te împrotivești, apoi să știi că pe viul Dumnezeu te omor în bătaie ; te omor, m-ai înțeles ?

Nodreanu pronunță aceste din urmă cuvinte cu atîta furie și încredințare, încît servitoarea începu să tremure. Ea se hotărăște a-i mărturisi totul.

— Iertare, cuconașule, zice servitoarea căzînd în genuchi : sunt o biată proastă și ca slugă a trebuit să fiu oarbă și supusă și la bune și la rele ale stăpînului. Ești bun, cucoane ; rău a făcut cuconița de a lăsat pe un boier ca dumneata pentru bărbosul ăla negricios, care venea totdauna la dumneata.

— Ce bărbos ?... Ce vrei să zici ?... ridică-te, Ioano... spune-mi toată împrejurarea de la început.

— Să-ți spui, cuconașule ; nu voi ascunde nimic. Aseară a fost sîmbătă și știi că în toate sîmbetele se face adunare la dumneavoastră. A venit o mulțime ca după obicei, și după ce au plecat toți musafirii, a rămas numai domnul ăla bărbosu ce-i zice domnu Negreanu. Cuconița m-a chemat în casă și mi-a poruncit să-i aduc geamantanu și săculețul de drum. Eu i-am îndeplinit porunca, i-am ajutat de a așezat mai toate rufele, rochii, boccele, panglice, pă-

lării şi o mulţime de lucruri, iar ce o mai fi luat din scrinul dumitale nu ştiu, căci eu nu am văzut ; atîta numai am băgat de seamă că a luat cîte ceva din el şi le-a pus în săculeţ. După aceea mi-a poruncit să aşez geamantanul şi săculeţul în birja domnului aceluia şi a plecat cu dînsul. Unde s-au dus amîndoi nu ştiu, căci nu mi-a spus nimic. Atîta am văzut, atîta am spus ; acum, cuconaşule, omoară-mă, bate-mă, dacă socoteşti că sunt vinovată.

În măsură ce asculta pe servitoare, sărmanul Nodreanu abia dacă mai putea respira ; inima lui era zdrobită de durere, sîngele-i se urcase în cap şi dacă nu avea o constituţie mediocră, neapărat că trebuia să cază subt lovitura unui atac de apoplexie. El cere un pahar cu apă fără a face vreo imputare servitoarei şi-i ordonă să înştiinţeze pe vizitiu ca să puie îndată caii la trăsură. Servitoarea iese mulţumită să-i esecute ordinile şi Nodreanu rămîne singur în cameră.

„Nelegiuita !... să mă abandone pentru un om pe care abia îl cunoştea şi căruia îi arătam atîta prieteşug !... O ! dar aceasta nu va rămînea astfel. Îi voi regăsi, voi omorî pe acel mizerabil... Nu voi asculta decît furia mea... Iată ce va să zică a nu se gîndi cineva cînd intră în relaţie cu oameni necunoscuţi ! Iată ce rezultă cînd bărbatul îşi iubeşte soţia, cînd îi face toate plăcerile, toate capriciurile şi-i lasă toată libertatea !... Ce ruşine ! o ! ce mare ruşine !... Dumnezeule, ordonă pămîntului să mă înghită. La ce-mi va folosi viaţa în viitor ? Cum voi mai putea ieşi în lume fără ca să nu roşesc ? Dar aceasta nu este cu putinţă, visez !..."

Şi nenorocitul Nodreanu îşi lăsă capul pe mîini ca cum ar fi fost în delir. În acest moment servitoarea intră în cameră ţiind o tavă pe care era un pahar cu apă şi se opreşte lîngă uşă aşteptînd ca stăpînul său să-i ordone să înainteze.

— O ! nu visez ; strigă Nodreanu sculîndu-se ; nenorocirea este reală, şi cu toate acestea nu poci crede. A pus caii ? întreabă el pe servitoare cînd o vede.

— Îndată vor fi înhămaţi la trăsură, răspunse ea aducîndu-i apă.

Nodreanu soarbe o dată din paharul cu apă şi îl aruncă :

— Adu-mi pălăria, mantaua, și ieși curînd de spune vizitiului să tragă numaidecît trăsura la scară.

Ioana îi aduce pălăria, mantaua și pleacă îndată. Nodreanu se îmbracă, ia două pistoale mici dintr-un sertar al scrinului, le vîră în buzunarul mantalei și iese afară din casă. Trăsura nu întîrzie de a trage la scară ; el sare înăuntru și ordonă vizitiului să apuce pe podul care conduce la bariera Giurgiului, iar lui George, servitorul său, îi zice să-l însoțească și să se puie pe capră lîngă vizitiu.

Voind să meargă la acea barieră ca să ia informații, Nodreanu credea că fugarii au trecut pe acolo ca să se îmbarce, după sosirea lor în Giurgiu, și să treacă în Austria. Ajungînd la bariera Giurgiului, coboară din trăsură, intră în casa căpitanului și întreabă pe acesta dacă noaptea, dimineața sau peste zi, au trecut un bărbat cu o femeie. Căpitanul îi răspunde că noaptea nu a trecut decît trei negutători, dar că de dimineață și peste zi au ieșit pe acea barieră feluri de oameni și de femei.

— N-ai observat pe un om oacheș și cu barbă, însoțit de o damă tînără și frumoasă ? întrebă Nodreanu cu neastîmpăr.

— Nu m-a iertat timpul să bag de seamă, răspunse căpitanul ; atît numai te poci încredința, domnule, că toți cîți au ieșit pe această barieră au avut paspoarte și bilete de drum.

— Fii bun, te rog, domnule căpitan, de-mi spune numele persoanelor carii au trecut, și pentru această îndatorire vă voi mulțumi.

— Cu plăcere, zise căpitanul prezentîndu-i o condică și arătîndu-i unde să citească.

Nodreanu scoate șapte sfanți pe carii îi dă căpitanului ; după aceea citește pe condică numele voiajorilor dintre carii cunoștea pe cei mai mulți, și se încredințează că soția lui nu trecuse pe acolo. El mulțumește căpitanului, își ia ziua bună de la dînsul și se urcă în trăsură.

— La bariera Podului Mogoșoaii, strigă el vizitiului după ce se așează : dă drumu cailor.

Trăsura pornește. Nodreanu cugetă :

„Dacă nu au trecut la Giurgiu, negreșit că trebuie să fi apucat spre Brașov. Iar dacă nu voi dobîndi nici o deslușire de la căpitanul barierei Podului Mogoșoaiei, nici

că mai rămîne îndoială că sunt încă în București. În asemenea caz, pe de o parte, mă voi duce la poliție a cere să dea de știre pe la toate barierile, ca să nu-i lase să iasă, iar pe de alta, îi voi căuta toată noaptea pîn toate părțile. Va trebui să-i găsesc pe mizerabili și aceste pistoale vor ști să spele dezonoarea mea."

Pe cînd Nodreanu făcea aceste cugetări și altele multe, trăsura se oprește la bariera Podului Mogoșoaiei ; el ordonă să tragă trăsura alături cu casa căpitanului, se dă jos și intră în camera acestuia, care era ocupat cu vizarea biletelor de drum.

— Ce poftiți, domnule ? întreabă căpitanul pe Nodreanu cînd îl văzu intrînd pe ușă.

— Vei afla îndată, domnule căpitan, răspunde Nodreanu așezîndu-se pe o bancă. Doresc mai-nainte să termini cu voiajorii carii te aștept și după aceea te vei ocupa de mine.

— Voi termina îndată, domnul meu, zice căpitanul ; mai am încă trei bilete de vizat și sunt al dumitale.

Nodreanu nu mai răspunse nimic, și căpitanul, după ce săvîrșește vizarea biletelor și rămîne singur, se apropie de dînsul și-i zice :

— Acum sunt al dumneavoastră, domnule ; ce poftiți ?

— Dacă îți aduci aminte, domnule căpitan, spune-mi, te rog, ce voiajori au trecut în noaptea aceasta de la 12 ore înainte pe la bariera dumitale ?

— Nimic mai lesne, domnule, căci așa tîrziu nu a trecut decît un boier cu cucoana dumisale la moșie, și mai tîrziu niște neguțători din Ploiești.

— Ce boier ? cum îi zicea ?

— Dacă nu mă înșel... cuconu... ăsta... cum păcatele îi zice ?... nu-mi aduc aminte, dar îl cunosc.

— La ce moșie zicea că se duce ?

— Crede-mă că nu știu ce moșie, dar sunt sigur că are o moșioară pe alocurea.

— Nu era un om oacheș și cu barbă neagră rotundă ?

— Da, da, era oacheș și avea barbă ; ai dreptate.

— Îți foarte mulțumesc, domnule căpitan ; m-ai obligat prea mult ; și spre recunoștință te rog priimește aceasta.

Căpitanul întinde mîna ca cerşătorii şi ia cîţiva sfanţi ce-i dete Nodreanu ; iar acesta, fără a pierde timpul, iese repede din casă, se suie în trăsură şi ordonă vizitiului să meargă înainte şi să se oprească pe la toate cîrciumile ca să întrebe dacă au văzut pe fugari trecînd pe acolo.

Trăsura porneşte cu iuţeală ; după cai cădeau şiroaie de spume, de multă goană. Noaptea apucase pe voiajor pe la satul Merinania. Vizitiul opreşte caii ca să-i răsufle puţin şi Nodreanu trimite pe George să spioneze la cîrciumă şi să se informeze de fugari. George se întoarce fără nici un rezultat. De aci trăsura porneşte şi se opreşte la hanul de la satul Săftica, ca să se plătească hangiului taxa podului, care era mai mare decît cea fixată de guvern, fără a se observa de nimeni. Nodreanu întreabă dacă un bărbat cu o femeie s-au oprit în noaptea trecută acolo ca să plătească banii podului.

— Da, domnule, răspunde hangiul ; pe la trei ceasuri din noapte a trecut pe aici o căruţă de birjă cu patru cai în care se aflau un bărbat şi o femeie ce era îmbrăcată cu o mantelă neagră !

— Cum ai putut observa aceasta ? întreabă Nodreanu cu nerăbdare.

— Fiindcă acea femeie mi-a cerut apă de două ori, şi bărbatul, care se afla cu dînsa, îi zicea să nu bea apă multă că poate să răcească, şi ea îi răspundea că nu o supără apa.

— Din vorbirea lor ai putut afla cum îi cheamă ? reluă Nodreanu.

— Porecla nu o ştiu ; am auzit numai pe acel domn zicîndu-i Vişinio şi pe femeie zicînd bărbată-său Iorgule.

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc chir...

— Stoica mă cheamă.

— Îţi mulţumesc, chir Stoico ; să ştii că m-ai îndatorat foarte mult. Şi spre recunoştinţă, te rog să priimeşti aceşti sfanţi.

Nodreanu aflase de la hangiu ce voia să ştie.

„Nu mai încape îndoială că ei au fost, îşi zise el : dea Domnul însă să-i sosesc pînă nu trec graniţa căci eu nu o voi putea trece fără pasport. Am însă speranţă mare în Atotputernicul ; nelegiuiţii va trebui să rămîie noaptea aceasta la vreun han şi eu mă voi duce zi şi noapte în

fuga cailor ; ai mei nu vor fi în stare să mai facă decît o singură poştă, dar ajungînd la satul Potigraf, voi lua cai de poştă şi voi lăsa acolo pe ai mei.

— Mişcă, zice el vizitiului.

Acesta dete drumul cailor fără a încunoştiinţa pe stăpînul său că sunt obosiţi, căci observaţia sa ar fi fost fără efect. În fine, pe la nouă ore ei ajung la hanul din pădurea Ţigăneşti. Vizitiul opreşte ca să odihnească şi Nodreanu ordonă lui George să se ducă la han ca să cerceteze despre fugari. După cîteva minute, George se întoarce însoţit de un ţăran.

— Cuconaşule, zice el cînd se apropie de trăsură ; găsii pe ţăranul acesta la han şi mi-a spus că el a văzut ieri noapte pe călătorii după carii ne ducem.

Acest ţăran era cel care vorbise cu birjarul lui Negreanu cînd îşi adăpa boii la puţ şi în toate serile el venea la han cu alţi ţărani, unde beau şi conversau pînă la zece ore.

— Apropie-te, creştine, îi zice Nodreanu.

Ţăranul înaintează şi cînd se alătură de trăsură îşi scoate căciula.

— Fii bun, moşule, de-mi spune ce trăsură a trecut ? Ce fel de oameni erau într-însa şi cam pe la ce vreme din noapte ?

— Apoi să vezi, cucoane, zice ţăranul scărpinîndu-se. Cînd se îngîna ziua cu noaptea adăpam boii la puţul hăla de colo ; abia scosesem găleata din puţ cînd mă pomenesc cu chir Radu, birjaru, că se opreşte cu căruţa acolo ca să adape caii, şi eu drept l-am întrebat că ce caută de pleacă noaptea aşa tîrziu, şi mi-a spus omu că atunci îi picase muşterii. În căruţă era un boier şi cu o cucoană, dar eu, de, nu i-am văzut, fiindcă era întunerec ; atîta numai ştiu că le-am zis să nu treacă înainte că e Ialomiţa mare şi că nici pînă acum n-a mai dat îndărăt. După ce le-am spus asta, boierilor le părea prea rău ; se vede mititeii că aveau vreo grabă mare, şi fiindcă nu aveau încotro, au fost siliţi să conăcească la mănăstire. Acolo sunt şi pînă astăzi, şi nevasta mea le-a dus nişte găini, nişte ouşoare şi două ulceluşe cu lapte ; dar să le dea Dumnezeu bine că ni le-a plătit peste cap.

— Îți mulțumesc, moșule, asta voiam să știu ; ia acești doi sfanți și du-te la han să bei.

— Să-ți dea Dumnezeu tot binele, cuconașule, zice țăranul depărtîndu-se.

George se suie pe capră și vizitiul nu mai așteptă ordinul stăpînului său. El cîrmește trăsura și apucă spre monastire.

— Să nu tragi în curtea monastirei, zice Nodreanu vizitiului, ci să oprești la o parte ; voiesc să intru singur și să nu fac zgomot.

— Prea bine, cuconașule.

„Îi voi surprinde în sfîrșit, cugetă el ; voi omorî pe acel mizerabil, și să vedem pe nelegiuita ce va zice cînd se va afla față în față cu mine ?... Mai întîi îi voi spiona, îi voi asculta, și cînd va sosi timpul, le voi arăta că pe Nodreanu nu-l dezonorează cineva fără vărsare de sînge."

Trăsura se oprește lîngă pădure. Nodreanu sare jos, dă bani vizitiului ca să cumpere de la han fîn și orz pentru cai, iar lui George îi ordonă să ia seama de trăsură și de cai pînă la întoarcerea vizitiului.

— Ascultă George, adăugă el ; dacă nu mă întorc curînd sau dacă nu trimiț să vă cheme, să veniți îndată să mă căutați, căci acesta va fi semnul că mi s-a întîmplat ceva.

— Prea bine, cuconașule, răspunseră servitorii.

Nodreanu pleacă și, ca să se liniștească puțin, se hotărăște să viziteze mai întîi locurile fără ca să fie observat de cineva. Pe timpul cînd el își îndrepta pașii către o căsuță izolată, zărește la o mică distanță un ce negru că se strecoară ca o umbră înaintea lui, dar fiindcă nu văzuse bine, crezu că i se păruse. Trecînd mai la dreapta, bagă de seamă că se găsește pe marginea unui heleșteu ; el se oprește puțin și pentru un moment îi vine ideea să se arunce în apă ca să scape de o viață ce-i devenise nesuferită.

„La ce-mi folosește ca să mai trăiesc !... își zise el. Dumnezeu știe cît mi-am iubit nevasta, cît am cinstit-o, și cu toate acestea nu am avut parte de dînsa. A omorî pe acel Negreanu, mă întreb : el ce strică ?... ca bărbat mi-a curtat nevasta, căci i-a plăcut, și asemenea lucruri se văd în toate zilele, dar ea nelegiuita nu trebuia să-l

asculte ! Ba strică şi el mizerabilul, căci negreşit el a îndemnat-o să fugă împreună", strigă sărmanul Nodreanu care nu ştia ce să crează şi cum să mai raţioneze.

În vremea cînd el făcea diferite cugetări stînd nemişcat pe marginea heleşteului, aude la o mică depărtare un zgomot mare provenit dintr-o greutate aruncată în apă. Nodreanu spăimîntat abia întoarce capul ca să vază ce este cînd zăreşte o umbră fugind dinaintea sa.

„Ar crede cineva că noaptea umblu numai fantome în această monastire, cugetă Nodreanu la această vedere."

Cum însă el nu avea superstiţii, nici frică de vizii, fu împins de curiozitate ca să vază ce se aruncase în heleşteu. Fără dar a pierde timpul, îşi îndreptează paşii spre partea de unde ieşise zgomotul şi zăreşte la lumina lunei pe un sărman copil plutind dasupra şi depărtîndu-se în curgerea apei. La această tristă vedere, Nodreanu uită pentru un moment împrejurarea soţiei sale ; inima lui se strînge şi nu se mai gîndeşte decît la mijlocul de a scăpa pe acea nenorocită creatură. El nu ştia să-noate, dar uitîndu-se pîmprejur zăreşte două luntrii vechi susţinute de doi pari bătuţi pe marginea heleşteului. El sare într-una din ele, şi fără a pierde timpul, deznoadă frînghia, ia o lopată pe care o găseşte în luntre şi apucă în direcţia unde zărea pe copil. El îl soseşte, îl apucă şi-l depune în luntre, dar nenorocitul copil, care se născuse de curînd, murise îndată ce fusese aruncat în heleşteu. Nodreanu vede că l-a sosit foarte tîrziu şi fiindcă nu mai putea să-l scape, îndepărtează luntrea la mal, iese pe uscat ţiind pe copil în braţe, îl depune jos, îl mai pipăie ca să se asigure dacă a mai rămas vreun semn de viaţă, şi încredinţîndu-se că este mort, ia lopata din luntre, sapă o groapă într-un loc umed din care se rîdica pămîntul cu uşurinţă, aşază cadaverul înăuntru, scoate o cruce ce avea atîrnată la gît, o pune pe pieptul copilului şi azvîrli pămînt peste dînsul recomandîndu-i sufletul Atotputernicului.

„Dumnezeule ! este cu putinţă !... cugetă el, depărtîndu-se de mormîntul copilului. Cum îngădui să facă copii nişte pisici carii îi mănîncă !..."

Şi zicînd acestea îşi îndreptează paşii către o căsuţă izolată căci nu găsea de cuviinţă a intra în monastire,

presupuind că prin zgomotul ce va face cu intrarea lui va deştepta pe toţi şi Negreanu va găsi ocazie să se facă nevăzut. Oprindu-se lîngă acea căsuţă, el voi să bată la uşă ca să-i deschiză şi să întrebe în ce parte se găsesc fugarii, dar aude la fereastă o voce de om şi alta de femeie. Perdelele nu erau aşa de bine împreunate ca să nu se vază de afară în casă. Nodreanu se uită pîntre perdele şi care îi fu mirarea cînd vede pe un ţăran cu o locuitoare de acolo dezbătînd nişte chestii carii îşi iau rezultatul numai noaptea. El înţelege bine că nu va putea intra în acea căsuţă şi înaintează către o chilie. Întorcîndu-se, zăreşte lîngă dînsul pe o călugăriţă înfăşurată aşa de mult încît numai ochii i se vedeau. Nodreanu o salută şi se apropie de dînsa. Călugăriţa stă în loc şi-i înapoiază salutarea.

— Sărut-mîna, maică, zice Nodreanu oprindu-se lîngă dînsa ; sunt călător şi am venit să mă odihnesc aci noaptea aceasta. Nu am putut trece înainte fiindcă Ialomiţa este mare.

— Ştiu, domnişorule, răspunde călugăriţa cu o voce aşa de miuită ca cum nu ar fi fost naturală. Mai avem încă doi călători de ieri-seara carii nu au putut trece gîrla şi carii se aflu acum într-o chilie afară din monastire. Dacă aveţi plăcere vă voi duce acolo căci alături se mai află o altă chilie foarte curată unde veţi fi mulţumit. În arhondărie s-a spălat scîndurile şi nu veţi avea loc fiindcă mobila este resfirată pîn sală.

— Cu plăcere, maică, zice Nodreanu mulţumit că aflase unde erau găzduiţi fugarii.

— Atunci poftiţi cu mine, adăogă călugăriţa arătîndu-i drumul.

Nodreanu se ia după călugăriţă care merge înainte. După ce făcură cîţiva paşi împreună, călugăriţa se opreşte şi-i zice :

— Să nu-ţi fie frică, domnule, dacă vom trece o pădurice, căci la noi în monastire nu sunt hoţi.

— Nu sunt aşa de fricos, maică, zice Nodreanu zîmbind.

— Vezi dacă trecem pe aici, pricina este ca să scurtăm din cale, căci altfel am fi ocolit mult.

Nodreanu nu mai zice nimic ; el merge alături cu conducătoarea sa şi după ce înaintară în pădure la vreo sută paşi, călugăriţa scoate un pumnal de subt rasă şi loveşte pe Nodreanu cu atîta sete încît sărmanul om cade fără cunoştinţă şi fără a putea scoate decît un ţipăt stins.

Asasinul era Negreanu, care, temîndu-se a nu fi surprins de bărbatul Virginiei, avusese îngrijirea a plăti bine unei călugăriţe ca să privegheze zi şi noapte pe voiajorii ce vor intra în monastire şi să vie să-l vestească. Călugăriţa însărcinată cu această misie era aceea care trecuse ca o umbră pe lîngă Nodreanu cînd acesta apucase spre monastire. Ea comunicase Negreanului sosirea acestui voiajor şi nelegiuitul, pentru a evita o nenorocire sigură, se îmbrăcase cu haine călugăreşti ca să înşele pe Nodreanu şi să scape de dînsul în modul cum văzurăm.

Negreanu nu rămase mulţumit pe o singură lovitură de pumnal ; el repetă loviturile în mai multe rînduri şi cînd se încredinţă că sărmanul Nodreanu care înota în sînge nu-i mai rămăsese o scînteie de viaţă, îl apucă de picere şi începe să-l tîrască spre heleşteu ca să-l arunce în apă. În acest moment vizitiul şi George servitorul, carii erau în căutarea stăpînului lor, se prezantez înaintea Negreanului cînd acesta se silea să tîrască cadaverul. Asasinul rămase încremenit. El lasă pe mort şi voieşte să fugă, dar fidelii servitori pun mîna pe dînsul, îi leg mîinile şi picioarele şi-l lasă lungit pe pămînt ; după aceasta se apropie de cadaver, se uit cu milă la stăpînul lor şi se încredinţez, din încercările ce fac ca să-i scape viaţa, că toate vor fi în van.

— Nu destul, tîlharule, că ai fugit cu stăpîna mea ! ba încă ai omorît şi pe stăpînul nostru nelegiuitule ?... strigă George întorcîndu-se spre Negreanu pe care îl cunoscuse.

Şi zicînd acestea, George şi vizitiul se reped spre Negreanu şi încep să-l lovească cu atîta furie, că asasinul începe să răcnească pe cît îi permitea organele respiratorii.

— Iertare, iertare, strigă el ; am fost un nebun, un nelegiuit. Ce voiţi de la mine ? sunt gata să vă dau sute de galbeni, numai lăsaţi-mă.

— Să-ţi bagi în ochi sutele tale de galbeni, tîlharule ; noi ăştia săracii nu ţinem la galbeni d-ai voştri, furaţi după la unii-alţii, strigă fidelul George, dînd asasinului o lovitură de pumn care-i sfărâmă mai multe măsele şi-i umple gura de sînge.

Ţipetele Negreanului se auzise în toată monastirea ; mai toate călugăriţele venise să asiste la această scenă. Virginia se scoală şi vine să vază rezultatul nelegiuitei sale fapte. Stariţa porneşte pe un om călare ca să cheme pe subprefectul plasei şi acesta nu întîrzie de a se prezenta cu mai mulţi gendarmi la locul unde se săvîrşise crima. Cadaverul este transportat în monastire şi încredinţat călugăriţelor ca să-l spele, să-l îmbrace şi să i se citească cele cuvenite pentru morţi. Toţi cîţi se aflau în pădure apuc spre monastire împreună cu subprefectul, care intră într-o cameră destinată pentru oaspeţi şi după dînsul culpabilul, servitorii Nodreanului şi toţi gendarmii.

Servitorii declară subprefectului toată împrejurarea de la înturnarea Nodreanului în Bucureşti şi pînă la surprinderea asasinatului. Negreanu cere voie a rămînea singur cu subprefectul. Acesta ordonă servitorilor şi gendarmilor a ieşi din cameră şi a aştepta puţin în sală. După ieşirea lor, Negreanu se aruncă în genunchi dinaintea dregătorului şi cere iertare.

— Ceea ce ai făcut, domnule, este anevoie de iertat, observă subprefectul. Acum găteşte-te la suferinţe, la lanţuri de picere şi la ocnă pe viaţă.

— În mîna dumitale stă moartea şi viaţa mea, zice Negreanu tremurînd ; pe lîngă recunoştinţa mea sufletească, iată îţi prezantez tot ce am.

Şi Negreanu scoate o pungă mare de piele de căprioară plină cu galbeni, şi o dă subprefectului.

La vederea unei pungi înţesată numai cu galbenaşi, ochii subprefectului arunc scîntei de bucurie. El invită pe Negreanu să se scoale, dezleagă frînghiile cu carii era legat şi, luînd punga, îl roagă să se aşeze lîngă dînsul.

— Sunt foarte dispus, domnul meu, ca să te scap din pericolul ce te ameninţă, îi zice subprefectul ; crede că aceasta o fac mai mult din iubirea de umanitate, iar nu pentru punga ce-mi prezentaşi ; fapta dumitale însă a

făcut un zgomot destul de mare și nu știu cum să te dezvinovățesc fără ca să nu mă compromit. Mai întîi, te rog, spune-mi ce te-a silit să săvîrșești o asemenea crimă ? Cine este mortul și prin ce întîmplare v-ați găsit la această monastire ?

— Nu voi ascunde nimic, răspunde Negreanu. Îți voi arăta împrejurarea în puține cuvinte. Iată cum : eram amorezat cu o damă măritată căreia îi zice Virginia Nodreanca și mă înțelesesem cu dînsa să-și lase bărbatul, să fugim împreună în Brașov și de acolo să tratăm judecata de desfacere printr-un avocat bine plătit. Virginia a consimțit la aceasta, și cealtă ieri noaptea, pe cînd bărbatul său se afla la moșie, am fugit cu dînsa ; dar dracul mi-a stat împrotivă de nu am putut trece înainte. Gîrla era mare și a trebuit să aștept aci în monastire pînă va da îndărăt. Se vede că bărbatul a picat de la moșie curînd după plecarea noastră, ne-a mirosit urma și a venit după noi. Eu, care eram cu frica în sîn și mă păzeam, am observat cînd a intrat în monastire, m-am îmbrăcat cu acea rasă pe care o aveam pe mine, mi-am schimbat vocea, l-am întrebat ce caută și sub pretextul că-l duc să găzduiască într-o chilie afară din monastire, am intrat cu dînsul în pădurice încredințîndu-l că pe acolo este drumul cel mai scurt. Cînd m-am văzut cu dînsul singur într-un loc unde nu puteam fi observat de nimeni, am scos un pumnal ce aveam ascuns sub rasa călugărească, l-am lovit deodată fără veste și l-am omorît. După ce mă încredințai că nu mai dă cel mai mic semn de viață, iau cadaverul și încep să-l tîrăsc spre heleșteu ca să-l azvîrl în apă, cînd mă pomenesc deodată cu acei doi oameni că mă leagă și încep să mă bată cu atîta înverșunare că am fost silit să țip ca să scap. Înțelegeți acum că la zgomotul ce am făcut am deșteptat pe toate călugărițele carii au venit împreună cu starița la locul unde se săvîrșise fapta. Ceea ce s-a întîmplat nu mai știu, decît că după un cuart de oră te văzui pe dumneata însoțit de gendarmi.

— Mai cunoaște altcineva fuga dumitale din București cu nevasta Nodreanului ?

— Socotesc că numai slugile lui.

— Oricum, omorul a făcut zgomot ; ajutorul dar ce-ţi poci da este ca să te apăr cît voi şti mai bine în tacrirul ce-ţi voi lua. Acum ca dregător nu am ce face, trebuie să te trimit la cîrmuire, vei merge în trăsura mea şi în urmă voi veni să vorbesc cîrmuitorului.

Şi fără ca să mai aştepte răspunsul Negreanului, subprefectul cheamă pe căprarul de gendarmi şi zice să aştepte puţin. El face o cîrtie către cîrmuire şi după ce o săvîrşeşte, o strînge şi o dă căprarului ordonîndu-i ca împreună cu un gendarm să ducă pe Negreanu la cîrmuire.

— Ascultă, adăogă subprefectul, adresîndu-se către căprar : cînd veţi ajunge la tact, să zici vizitiului să puie caii la trăsură şi în trăsură să duceţi pe domnu la cîrmuire.

— Am înţeles, cucoane, zice căprarul de gendarmi invitînd pe Negreanu să iasă cu dînsul.

— Să vie aici cei doi oameni ai mortului şi doi dorobanţi.

Căprarul şi gendarmul ies cu Negreanu care vede că rău a făcut de a dat banii subprefectului. După ieşirea lor, vizitiul, George şi doi gendarmi intru în camera ce ocupa subprefectul.

— Ştiu tot, zice subprefectul servitorilor. Domnul acela se duce să-şi priimească osînda ce i se cuvine pentru omorul ce a săvîrşit şi pe care l-a mărturisit. Dumneavoastră acum sunteţi liberi. Luaţi pe mort şi-l duceţi în Bucureşti ca să-l îngroape familia lui ; şi ca să nu întîmpinaţi în drum sau în Bucureşti vreo nemulţumire, veţi arăta, oricui vă va întreba, această cîrtie, care constată nevinovăţia voastră.

George şi vizitiul iau cîrtia din mîna subprefectului şi un galben ce acesta le dete de cheltuială şi ies să-i esecute ordinile şi să săvîrşască ultimele datorii către bunul lor stăpîn.

După ieşirea acestor fideli servitori, subprefectul se adresează către cei doi gendarmi carii se afla dinaintea lui :

— Voi, zice el gendarmilor ; să păziţi pe cucoana care se află aici în monastire ca să nu fugă ; plecaţi de gă-

siți pe stariță, întrebați-o în ce odaie se află și rînduiți-vă la ușă în sentinelă.

După cîteva minute acești doi gendarmi erau la postul lor.

Subprefectul, care săvîrșise totul cum era mai bine, atît în formă cît și în interesul său, vine la stareță, o roagă să îngrijască de arestantă, înlesnindu-i trebuincioasele, își ia ziua bună de la dînsa și iese din monastire ca să numere gălbenașii ce cîștigase.

Negreanu fu judecat de toate instănțiile judecătorești, împreună cu Virginia. El fu osîndit la ocnă pe viață și Virginia fu esilată la monastirea Dintr-un lemn pe trei ani după a căror espirare se și călugări...

. . . .

— Iată istoria acelei călugărițe tinere ce trecu pe lîngă noi și care era palidă ca o moartă ; zice Ștefan Lungeanu fratelui său.

— Este prea interesantă, fratele meu, se grăbește a răspunde Matei.

— A celeialte călugărițe mai bătrînă este tot așa de interesantă, dar este tîrziu și trebuie să plecăm.

— Sunt numai douăsprezece ore, observă Matei uitîndu-se la ceasornic ; mai avem destul timp pînă la ora prînzului.

— Văz că ești curios ca și mine. Ei bine, Matei, ascultă și împrejurările acelei bătrîne călugărițe.

CAPITUL V

NECALCULUL. ORBIREA. DUELUL.

Se afișase de mai multe zile reprezentația cîtorva piese de teatru ce purtau niște titule promițătoare că vor fi unele din acelea carii mulțumesc cu osebire publicul. Această reprezentație se anunțase pentru o joie seara, în beneficiul unuia din cei mai buni actori români. Biletele se vînduse mai toate, astfel că nu mai rămăsese unul

măcar în ziua reprezentației. Dacă însă unii amatori veneau în urmă și stăruiau a intra în teatru, trebuia să cumpere biletele de la evrei cu un preț împătrit. Începutul spectacolului se fixase la opt ore seara și curtea teatrului era plină de trăsuri încă de la șapte ore și jumătate. Zgomotul gendarmilor și al servitorilor se auzea de departe ; lumea începuse a intra în teatru în cea mai mare confuzie și îmbulzeală ca cum s-ar fi temut că va pierde șirul vreunui act dacă nu va fi instalată înainte de ora fixată. Damele erau ca niciodată în mare toaletă, căci ele se gătesc totdauna mai bine cînd prevăd că va fi lume multă. Mirosul parfumurilor se răspîndea cu putere în toată sala teatrului. Nu se mai auzea decît fîșiiturile rochiilor de mătase și disputele oamenilor din parter cu așezarea pe la locurile lor. În fine, maestrul de capelă dete semnalul lovind cu o baghetă tinicheaua unei lampe. Zgomotul se împuțină și orchestra începu uvertura. Cortina se rădică după zece minute și toți spectatorii iși ațintez privirile spre decorațiile scenei. Publicul aștepta să înceapă piesa, cînd directorul teatrului apare pe scenă în frac și în mînuși albe anunțînd publicului că, dintr-o întîmplare neprevăzută de boală a unei actrițe, nu se mai poate reprezenta piesa promisă, care rămîne a se da cu altă ocazie, dar că se va suplini cu o alta ; el își termină discursul declarînd că fiecare este în drept a-și retrage banii de la casier, și după ce cere iertare publicului, cortina se lasă. Toți spectatorii păreau nemulțumiți de această împrejurare ; unii dintr-înșii au voit să înapoieze biletele, dar casierul plecase și cu voie, fără voie a trebuit să se mulțumească pe ceea ce se va reprezenta. Așa se întîmplă mai totdauna cu reprezentațiile estraordinare ; fie sigur cineva că, de cîte ori biletele sunt vîndute toate, trebuie negreșit să se ivească vreo întîmplare neprevăzută ca să se amîne piesa.

Abia se lăsase cortina, că după cîteva minute un servitor al teatrului intră repede în o lojă de lîngă scenă, aprinde mai multe luminări și ține ușa lojei deschisă. O damă în vîrstă nu întîrzie de a intra în acea lojă cu o tînără fată care abia dacă era de patrusprezece ani. Toaleta acelei dame era din cele mai esagerate : o coafiură încărcată de panglice, de flori și de dantele era așezată

pe un cap gogoneț, redus subt forma unei păpuși, căci nu putea deosebi cineva într-însa o ființă umană la vederea sulimanului cu care se spoise ; o coletă de briliante era atîrnată de gîtul ei, care era așa de gros ca și capul ; iar îmbrăcămintea sa consta în o rochie de catifea verde, decolté, dasupra căreia se ridicau niște umeri comparativi cu ai unui tambur-major. Aceasta era doamna Bruneasca, pe carea am văzut-o la soareaua doamnei Nodreanu, și care rămăsese văduvă de un an și jumătate. Tînăra persoană care venise cu dînsa era fata ei, cu deosebire numai că aceasta era frumoasă și nu semăna în nimic mumei sale. Toate lornetele se îndreptară spre doamna Bruneasca, căci cea mai mare parte din spectatori nu o cunoșteau, și doamna Bruneasca, văzînd că e observată nu știe cum să se așeze mai bine pe scaunul său și ce mișcări cochete să facă ca să fie admirată. Un domn din parter, care cunoștea puțin pe doamna Bruneasca și care trecea în lume de un domnișor la modă, căci era de treizeci ani și avea o fizionomie frumoasă, îi vine ideea să o curteze cînd se încredințează că acea doamnă voia să profite de văduvie. Și fiindcă el avea lipsă mare de bani, nu crezu de cuviință a amîna proiectul său pentru altă dată, în temerea de a nu se găsi un altul să-i ia chilipirul de la mînă. În această intenție, tînărul se scoală după stala ce ocupa și se duce să facă o vizită doamnei Bruneaschi ; el intră în lojă, salută pe doamna Bruneasca și pe tînăra sa fată, și ele se scol să-i înapoieze salutarea.

— Este multă vreme de cînd nu v-am mai văzut, domnule Gălețescu, zice domna Bruneasca acestuia, invitîndu-l să se așeze lîngă dînsa. Se vede că nu ați fost în București ?

— Este adevărat, doamna mea, că am lipsit afară în mai multe rînduri, dar am avut și ocupații așa de multe că nu m-a iertat timpul să mă ocup de societăți. Vedeți dar că am fost silit să neglijez cunoștințele mele.

— Nu poate pretinde cineva curtoazia unei persoane cînd acea persoană este ocupată, reluă doamna Bruneasca. De aceea nu vă fac nici un reproș dacă de mai multe luni nu v-am mai văzut pe la mine.

— Sînteți așa de bună, doamna mea, că nu mai rămîi la îndoială că m-ați iertat.

— Şi dumneavoastră foarte complezant, domnule Găleţescu, zice doamna Bruneasca făcînd cochetării. Dar credeam că piesa începuse ; am venit aşa de tîrziu la teatru, că am rămas, mi se pare, în urma tutulor ; am găsit teatrul plin.

— În adevăr, ar fi trebuit să înceapă, dar fiindcă, din întîmplare, s-a îmbolnăvit o actriţă, reprezentaţia piesei ce se anunţase a rămas pentru altă dată.

— Îmi pare bine că s-a întîmplat astfel ; vezi, domnule Găleţescu, dacă am întîrziat, pricina este că noi damele punem mult timp în toaleta noastră ; cînd credem că am isprăvit, ne mai rămîne o mulţime de mici lucruri de făcut, căci nu poate ieşi cineva în lume ca o treanţă, şi dumneata care cunoşti modele, trebuie să înţelegi aceasta.

— Şi sunteţi cea mai gătită din tot teatrul, şi totdeodată cea mai frumoasă !... zice Găleţescu privind cu amor pe doamna Bruneasca.

Doamna Bruneasca, care nu era obişnuită cu asemenea complimente, simte o plăcere nespusă auzind pe ale domnului Găleţescu, ceea ce o făcu a-i răspunde ;

— Domnule Găleţescu, nu ştiu bine dacă merit complimentele ce-mi faci ; sunt însă încredinţată că ai o creştere şi nişte maniere aşa de frumoase că nu mi s-a întîmplat să le găsesc în nici unul din tinerii noştri.

— Doamna mea, eu nu am avut intenţia să vă fac un compliment, ci am spus un adevăr pe care nu l-ar putea contesta decît nişte oameni orbi şi fără cunoştinţă de gust şi de bonton. Şi fără ca să mai vorbesc pentru alţii, mărturisesc în sinceritate că eu unul găsesc o mulţumire nespusă ca să vă admir.

Doamna Bruneasca, care din ce în ce mai mult rămîne încîntată, mulţumeşte domnului Găleţescu pentru acest din urmă compliment printr-o strînsoare de mînă şi acesta o strînge şi mai tare privind-o cu amor.

Tînăra fată, care ascultase tot şi care era destul de înţeleaptă, întoarce capul îndată ce vede că domnul, care intrase în loja lor, ajunsese prea departe cu muma sa, şi privind în teatru se preface că nu vede, nici aude ceea ce se petrecea între dînşii. Conversaţia se interumpsese,

şi, în momentele de tăcere, Bruneasca se felicita că a dobîndit un amant la modă, iar Găleţescu era încintat că a reuşit cu atîta înlesnire, proiectînd ca să o stoarcă de parale în măsură cu febleţa ce va dobîndi de dînsul. Uvertura reîncepe, cortina se ridică şi domnu Găleţescu se scoală ca să plece, dar doamna Bruneasca îl reţine şi-l roagă să stea în lojă de unde va vedea aşa de bine ca şi din parter. Domnu Găleţescu consimte şi rămîne cu dînsa pînă la fine. La ieşirea din teatru, doamna Bruneasca esprimă domnului Găleţescu nespusa mulţumire ce i-ar face ca să o însoţească acasă, şi acest domn la modă nu se împrotiveşte, căci aceasta era dorinţa lui.

Nu găsesc de cuviinţă a ne duce cu dînşii acasă, nici a intra în împrejurările ivite în acea seară. Este destul ca să ştim că domnu Găleţescu a plecat a doua zi din casa doamnei Bruneaschi, ducînd cu sine doi nasturi de briliant pentru piept, pe carii îi dăruise ca un suvenir al începutului amorului lor.

Ne aducem aminte că doamna Bruneasca fusese odată în relaţii intime cu tînărul Mirinescu, precum am văzut aceasta la soareaua doamnei Nodreanchi ; dar legămîntul lor nu mai esista de multă vreme, căci Mirinescului i se atacase sănătatea şi se hotărîse a nu-şi mai vinde sufletul pentru bani. Doamna Bruneasca nu se deconcertase pentru această pierdere ; ea era bogată şi, cînd cineva este bogat, găseşte foarte lesne aceste feluri de marfă în toate pieţile Bucureştilor. În văduvie, ea schimbase mulţi amanţi, trăia foarte bine, dar în doi ani vînduse o moşie şi mai era datoare vreo şase mii galbeni. Aceasta însă nu o neastîmpăra căci îi rămăsese alte patru moşii, trei case mari şi o pădure pe carea o cumpărase bărbatul său spre tăiere. Doamna Bruneasca vinde pădurea şi două case, se plăteşte de datoria de şase mii galbeni şi-i mai rămîne trei mii de cheltuială. Aceste vînzări s-au făcut prin domnu Găleţescu, căruia pentru osteneală i s-a dat o mie galbeni afară de alte două mii pe care le esploatase indirect prin înţelegere cu cumpărătorii caselor şi pădurei.

„Iată o speculă sublimă, îşi zicea Găleţescu ; sunt numai cîteva luni de cînd cunosc pe acea Brunească şi am

cîştigat trei mii galbeni afară de altă mie sau două cîştigate în bijuterii, obiecte şi bani. Peste un an, doi sau trei, totul va fi al meu, şi voi lăsa cu buza umflată pe bufniţa mea care crede că mă prăpădesc după dînsa. E de mirare cît sunt de neroade femeile bătrîne de se ruinez cu noi tinerii, crezînd că le iubim !..."

Dacă Bruneasca ar fi avut cunoştinţă de cugetările Găleţescului, oricare ar crede că l-ar fi depărtat din casa sa şi că ar fi luat măsuri să previe ruina ce o amenința. S-ar înşela însă foarte mult, căci aceste femei sunt oarbe, neprevăzătoare, pasiunea le întunecă mintea, şi ce este mai curios că au curagiul de a critica pe altele ; căința le vine foarte tîrziu, şi prăpastia în carea au căzut o văd numai în momentul cînd nu le mai rămîne un ban de cheltuială.

Este dar învederat că un asemenea sfîrşit trebuie să aibă şi bărbatul şi femeia carii se lasă tîriţi de pasiuni. Au pierdut odată calculul sau echilibrul, căderea le este sigură ; şi o cădere fără reparaţie, o cădere din cele mai suferibile, carea, după ruină, tîraște cu sine dezonoarea, critica, hula societăţei.

Să ne întoarcem puţin privirile la familia doamnei Bruneaschi, la copiii ei, căci ea avea o fată, aceea pe carea o văzurăm cu dînsa la teatru, şi un băiat de optsprezece ani, care îmbrăţişase carièra armelor şi care se afla la Craiova, aproape de un an, cu regimentul în care servea ca cadet.

Tînăra fată cunoştea toate intrigile mumei sale deşi timpul cel mai mult îl petrecea în pensionul unde studia. Ea suferea fără a deschide gura şi prevedea atît ruina mumei sale cît şi dezonoarea familiei. Băiatul nu ştia nimic din toate acestea şi era o fericire pentru dînsul, căci cel puţin nu era espus a vedea depravaţia mumei sale, care îi trimitea din vreme în vreme sume foarte mici ce abia îi erau de ajuns pentru susţinerea sa. Doamna Bruneasca, din cauza imoralei sale conduite, nu mai fu priimită în nici o casă onestă, şi toate damele din vechile sale cunoştinţe refuzau să o însoţească la preumblări, la petreceri sau în locuri publice, în temerea de a nu-şi atrage criticile lumei. Doamna Bruneasca, care pierduse toată ruşinea şi care nu voia să ştie de

opinie publică, nu se decuragează de disprețul lumei, nici de criticile ce se proferau în contra ei și despre carii avea deplină cunoştinţă, ci rămase indiferentă. Cu toate acestea îi trebuia o companie, o amică care să o însoţească, şi fiindcă nu găseşte pe nici una dispusă, scoate pe fată din pension şi începe să o tîrască după dînsa în toate părţile pe unde se ducea. Astfel, sărmana fată deveni martoră pasivă a tuturor acţiilor mumei sale. Bruneasca se preumbla cu dînsa la Şosea unde avea întîlniri cu Găleţescu şi o lăsa ore întregi singură, ţintuită pe cîte o bancă pe timpul cînd ea se pierdea cu amantul ei pîn boschetele grădinei Kiseleff. Nenorocita copilă nu murmura, căci pasiunea mumei sale era aşa de mare, că orice plîngere din parte-i ar fi atras fără îndoială vorbele cele mai aspre şi chiar lovituri. Ea vedea bine că este redusă a suferi în tăcere şi ruga pe Dumnezeu a o scăpa de un supliciu de tot momentul. Singura ei scăpare nu era decît într-un maritagiu şi bărbaţi buni s-ar fi găsit pentru dînsa dacă muma sa s-ar fi silit a-i căuta. Ce trebuia să devie această copilă avînd neîncetat dinaintea ochilor nişte esemple atît de urîte ! ? Negreşit ca şi muma sa şi mai rău poate. Dar fata era în stare de a judeca binele şi răul ; ea ura pe Găleţescu şi condamna conduita celei ce nu trebuia să-i dea viaţa.

Timpul trecea repede şi doamna Bruneasca îşi pierdea minţile din ce în ce mai mult. În cîteva luni, ea cheltuise acei trei mii galbeni ce-i rămăsese din vînzarea caselor şi a pădurei şi contractase datorii noi. Domnu Găleţescu cheltuia din greu şi îşi mărea capitalul în proporţie cu ruina acelei femei nesocotite, carea îşi neglija copiii, viitorul lor, şi chiar viitorul ei.

Tînăra fată începuse a se obicinui cu acest fel de vieţuire a mumei sale şi suferea mai puţin căci nenorocirea este torturoasă la început şi dacă dură, se familiariză cineva cu dînsa în măsură cu trecerea timpului. Ruşinea mumei sale devenise publică şi prin urmare era ireparabilă ; de aceea şi criticele încetase căci lumea este variabilă şi se ocupă totdauna de cîte ceva nou.

Doamna Bruneasca se afla într-o joie după-prînz la Şosea, şi după obicei era însoţită de fata sa. Ele se dase jos din trăsură ca să se preumble pîn alee ; după ce

făcură mai multe tururi, osteniră și se puseră pe o bancă lîngă un tînăr domn, galant și binefăcut, care părea că așteaptă pe cineva. Tînăra Bruneasca, căreia îi zicea Eliza, se găsește din întîmplare așezată lîngă acest domn, care începe să o observe. Eliza pleacă capul și caută să se întoarcă către muma sa ca să converseze cu dînsa ; dar doamna Bruneasca era foarte supărată și nu deschidea gura, căci nu zărise încă pe domnu Găleţescu. Cu toate acestea, ea voiește să-i vorbească negreșit ca să scape de observațiile acelui domn.

— Ce lume multă a venit astăzi la Șosea, muma mea ? zice ea doamnei Bruneaschi.

— Ți se pare că este multă, îi răspunde aceasta supărată. Și pe Găleţescu încă nu l-am văzut.

Tinăra fată își pleacă capul și-și mușcă buzele, ca cum ar fi fost mîhnită că a făcut o asemenea întrebare mumei sale, care amesteca pe amantul său în toate vorbirile de orice natură ar fi fost. Domnișorul care se afla pe bancă, îndată ce aude pronunțîndu-se numele Găleţescului, se întoarce spre doamna Bruneasca și-i zice :

— Pe Găleţescu îl așteptați, doamna mea ?

— Da, domnule, răspunde doamna Bruneasca cu iuțeală. L-ați văzut undeva ? Știți ceva despre dînsul ? Cum de nu a venit la Șosea ?

— Nu a venit încă, dar trebuie să sosească acum, zice tînărul domn. Tatăl meu l-a însărcinat cu un comision și îl aștept aci ca să-mi spuie rezultatul.

— Vrea să zică și dumneavoastră așteptați pe domnu Găleţescu ? reluă doamna Bruneasca cu o bucurie vizibilă.

— Precum vedeți, doamna mea, răspunde tînărul domn.

— Poci avea norocirea să aflu familia dumneavoastră, domnule ?

— Cu plăcere, doamna mea. Nu știu dacă cunoașteți familia Dăngescului ?

— Cum să nu o cunosc, domnule ? zice îndată doamna Bruneasca. Am auzit adesea vorbindu-se de domnu Dăngescu.

— Eu sînt fiul cel mic al Dăngescului și mă numesc Grigore.

— A ! Dumneavoastră sunteți fiul domnului Dăngescu ? zice doamna Bruneasca cu oarecare respect. Mă iertați că nu am avut norocirea să vă cunosc ; ne-am așezat pe această bancă fără ca să avem cel puțin politeța să vă complimentăm.

— Nu face nimic, doamna mea. Nu puteam avea această pretenție pe cîtă vreme nu ne cunoșteam. Îmi veți ierta indiscreția dacă la rîndul meu iau curajul a vă întreba cu cine am onoare ?...

— Elenca Bruneasca, răspunde aceasta făcînd un compliment ca o fată de doisprezece ani. Poate ați auzit pe domnu Gălețescu vorbindu-vă de mine ?

— În adevăr acel domn ține de casa noastră, zice Grigore cu mîndrie, dar nu mi-a vorbit o dată de dumneavoastră. Cu toate acestea îmi pare bine că cu ocazia aceasta v-am făcut cunoștința. Domnișoara trebuie să fie negreșit fiica dumneavoastră ?

— Da, domnule, răspunde Bruneasca, pe cînd tînăra fată pleca ochii. Este unica mea fiică, Eliza.

În acest moment o trăsură se oprește pe șosea în dreptul băncei, unde se aflau așezate aceste trei persoane ; domnu Gălețescu sare jos și reunește compania ; el salută pe dame și vine spre Grigore Dăngescu plecîndu-se dinaintea lui cu mare respect, fără a avea aerul a se ocupa de doamna Bruneasca.

— Bine ai venit, Gălețescule, îi zice Grigore Dăngescu fără să se scoale ; este o jumătate oră de cînd te aștept pe banca aceasta.

— Mă iertați, cucoane Grigore, zice Gălețescu cu acelaș respect. A trebuit să întîrziez pînă am îndeplinit comisionul cu care m-a însărcinat cuconu Stamate, tatăl dumneavoastră.

— Te crez, Gălețescule. Ce voi spune tatălui meu ?

— Că totul s-a săvîrșit astfel precum dorea.

— Prea bine ; acum ocupă-te de doamna Bruneasca, care te așteaptă și care se vede că are să-ți vorbească ; eu voi conversa cu domnișoara dacă îmi dă voie.

— Mai încape îndoială, cucoane Grigore, se grăbește a zice doamna Bruneasca începînd și ea să cuconească pe Dăngescu, cînd văzu pe amantul său că-i poartă atîta respect. Crez încă că ne faceți mare onoare, adăogă ea,

îmboldind pe Eliza ca să se întoarcă bine spre Grigore, pe cînd Găleţescu se aşeza pe colţul băncei lîngă gîsca sa, căreia îi smulsese penele pe jumătate.

— Cum vi se pare timpul de astăzi, domnişoară ? întreabă Grigore pe Eliza ; luna a început să se ivească şi promite o seară din cele mai frumoase.

— Este adevărat, domnule, răspunde Eliza cu modestie. Aşa crez că seara va fi prea frumoasă.

— V-am văzut adesea la Şosea şi la teatru cu muma dumitale ; se vede că aţi ieşit din pension ?

— Da, domnule, sunt mai multe luni de cînd am ieşit din pension, sau mai bine de cînd muma mea a găsit de cuviinţă.

— Este şi timpul, domnişoară ; deşi prea tînără, dar sunteţi oarecum formată şi negreşit că nu veţi întîrzia de a vă mărita.

— Nu ştiu să vă răspunz la aceasta, domnule, zice Eliza plecînd ochii cu ruşine. Dumnezeu singur cunoaşte viitorul meu.

— Care va fi frumos, şi mai frumos încă pentru fericitul bărbat care va avea norocirea să vă ia de soţie.

Eliza nu răspunde nimic. Ea simte o plăcere secretă că a făcut cunoştinţa lui Grigore, şi ca copilă ce era, în vîrsta iluziilor şi pînă aci nenorocită, crezu că acesta ar fi fost trimis de Dumnezeu ca să o scape de atîtea suferinţe. Grigore asemenea nu-şi putea da socoteală de impresia ce-i făcuse Eliza îndată ce o văzuse. Deşi tînăr, variabil, trăit în lumea mare şi neputînd sta la un loc cînd se afla într-un loc public, dar compania Elizei îl pironise pe banca unde şedea şi nu părea nicidecum dispus ca să plece ; el reîncepe conversaţia.

— Este multă vreme, domnişoară, de cînd am dorinţa să vă cunosc în persoană, dar nu ştiu cum s-a întîmplat de nu am avut timpul. Mulţumesc dar acestei fericite întîlniri care îmi procură o asemenea dorită ocazie.

— Sunt şi eu mulţumită că am avut onoarea să vă cunosc, zice Eliza cu modestie.

— Sper că-mi veţi da voie să vă vizitez cîteodată, domnişoară.

— Cu plăcere, domnule Grigore ; veţi fi bine priimit de cîte ori vă veţi gîndi la noi.

— De acum înainte socotesc că mă voi gîndi numai la aceasta ; nu știu cum s-a întîmplat, domnișoară, dar te încredințez pe onoare că găsesc o mulțumire nespusă de a fi în compania dumitale.

Tînăra Eliza se roșaște pînă în albul ochilor ; ea pătrunse îndată sensul acestor din urmă cuvinte ale lui Grigore, dar mulțumirea ce resimțea și modestia sa naturală o opri de a răspunde. Grigore citi în ochii tinerei fete că ea nu părea ofensată de mica sa declarație și că din contra produsese un bun rezultat. Doamna Bruneasca era așa de ocupată de amantul său că nu putuse auzi nici unul din cuvintele ce se schimbase între Grigore și Eliza. Ea pretindea de la Gălețescu ca să rămîie cu dînsa, dar Gălețescu îi arăta că nu putea lăsa pe Dăngescu singur, căci avea trebuință să-i comunice în detaliuri comisionul cu care fusese însărcinat de tatăl său. După mai multe vorbiri, Gălețescu roagă pe Bruneasca să se preumble cu fata sa cel mult o oră ca să rămîie cu Grigore și să aibă timpul să-i vorbească. Bruneasca consimte la aceasta, se scoală după bancă și Eliza se ridică îndată ce vede pe muma sa. Ele fac cîte un compliment grațios lui Grigore și acesta, după ce le salută, se mîhnește cînd vede pe Eliza depărtîndu-se cu muma sa spre trăsură.

— Ce dracu de nu mai reținuși pe acea Bruneascâ ? zice el Gălețescului care rămăsese acolo ; găseam o plăcere nespusă de a conversa cu tînăra ei fată.

— Mă iertați, cucoane Grigore, zice Gălețescu. Dacă știam aceasta, negreșit că aș fi reținut-o oricît ați fi avut plăcere ; dar nu mi-ați făcut nici un semn și am crezut că dacă rămăseserăți aici, doreați să știți în detaliu ceea ce am făcut cu comisionul tatălui dumneavoastră.

— Puțin mă interesează comisionul tatălui meu ; îi vei spune mîine de dimineață detaliurile. Pe mine m-a însărcinat numai să aflu de la tine dacă ai săvîrșit totul în bună regulă.

— În cea mai bună regulă precum v-am spus, zice Gălețescu.

— Atîta am voit și atîta sunt autorizat să știu ; detaliurile nu mă privesc. Ia spune-mi, cine este acea Bruneascâ ?

— O damă văduvă.
— Ce interese te leagă de dînsa ?
— Umblu în interesele casei sale ; sunt avocat.
— De cînd dracu te-ai făcut avocat ?... nu ai cea mai mică idee de legi.
— Este adevărat, dar ca om fac ce poci ca să cîştig mai mult.
— Mi se pare că este altceva. Ia ascultă, nu cumva tînăra Eliza ţi-a ameţit capul şi voieşti să o iei de nevastă ? Cel puţin, are zestre bună ?
— Crede-mă, cucoane Grigore, că nici nu m-am gîndit la acea Eliza, cu atît mai puţin ca să o iau de soţie.
— Negreşit îmi vorbeşti astfel unde ai văzut că-mi place.
— Jur pe viul Dumnezeu că vă spui curatul adevăr ; şi ca să vă convingeţi de aceasta, vă invit să-i faceţi curte, căci e curăţică şi nu e de lepădat.
— Ce spui ? zice Grigore cu mulţumire. Dar cum să fac ?... crez că ar fi foarte anevoie... trebuie să pretinză ca să o iau de nevastă.
— Aş... nevastă... îi puteţi spune verzi şi uscate, făgăduieli cu chila, marea cu sarea... înainte mereu pînă o amăgeşti şi adio pentru totdauna.
— De... de... de... Ce lesne se fac lucrurile din gură !... Aşa zău, îi faci curte, îi făgăduieşti marea cu sarea, o amăgeşti şi adio. Ce, aşa crezi că se înşel fetele de astăzi ?... Ele ştiu mai multe drăcii decît bărbaţii.
— Se poate, dar Eliza este cu totul altfel : ascultă-mă pe mine ; ia lucrurile încet, arată că o iubeşti, că voieşti să o iei de soţie, hotăraşte şi o zi pentru cununie, şi fata va crede tot ; după trecere de cîteva zile îi veţi zice că aţi auzit din lume că este amorezată cu cineva, sau cu mine dacă voiţi ; ea va jura că nu ; dumneata să nu o crezi, să te faci că voieşti să pleci şi să nu te mai întorci niciodată. Eliza dacă vă va iubi o să vă reţie şi socotesc că este de prisos ca să vă spui mai mult... rămîne la iscusinţa dumitale.
— Înţeleg, înţeleg, zice Grigore ; mă voi conforma poveţilor tale şi de izbutesc îţi fac un prezent frumos.
Apropo, unde şade doamna Bruneasca ?

— Pe ulița Mogoșoaiei, peste drum de mine.

— Îți mulțumesc, știu casa, și de mîine voi începe curtea căci nu-mi place să aștept. Acum la revedere, Găleţescule, adăogă Grigore depărtîndu-se.

— Cu tot respectul, zice Găleţescu apucînd spre șosea.

Grigore Dăngescu deși bun băiat, bine crescut, dar era corumpt de alți asemenea lui. El iubea pe Eliza, dar nu se gîndea ca să o ia de soție, cu atît mai puțin la dezonoarea și la suferințele tinerei copile în urma abandonului. Pentru dînsul nu era mai mult decît o femeie care îi plăcea ca multe altele și nu putea crede că și ele pot avea punct de onoare și de ambiție.

Fără a se gîndi mai mult, el pune în lucrare povețile Găleţescului, prin carii îi promisese că va ajunge la scop. A doua zi se duce la doamna Bruneasca ca să-i facă vizită și să curteze pe Eliza. Ele îl priimesc cu multă plăcere și doamna Bruneasca, care era disprețuită de lume, se găsește prea onorată de vizita lui Grigore Dăngescu. După întîia vizită, Grigore, care se consulta totdauna cu Găleţescu, îl întreabă ce trebuie să mai facă și cînd rămîne fata singură. Găleţescu îi răspunde că doamna Bruneasca lipsește între opt și zece ore seara, și că în timpul acesta Eliza este totdauna singură. Grigore face încă o vizită ziua și în urmă începe a veni seara. În adevăr, el nu găsește pe doamna Bruneasca la orele arătate de Găleţescu, și fiind singur cu Eliza începe a-și juca așa de bine rolul, că după trecere de o lună, sărmana copilă cade victimă. Doamna Bruneasca cunoștea amorul Dăngescului pentru fiica sa, știa asemenea că el vine mai în toate serile la dînsa, dar, sau că credea că o va lua de soție sau că puțin se interesa de copila sa, ceea ce era mai probabil, ea nu făcuse nici o imputare Elizei, nici se gîndi a arăta lui Grigore cea mai mică bănuială că se supără de desele lui vizite la orele cînd ea lipsește...

Eliza era încredințată din promisiunile amantului său că nu va întîrzia a o lua de soție și Grigore amînase pretinsa lor cununie după o trecere de patru luni ca să aibă timpul, pretexta el, să înduplece pe tatăl său. Dar cele patru luni trec și nimic nu se hotărăște încă. Sărmana copilă nu știa ce să mai crează și într-una din zile declară amantului său că această viețuire a lor nu mai poate dura